

Vizma Belševica

Atdzeja

Sakārtotāji

Inta Čaklā un Jānis Elsbergs

Grāmata izdota ar Valsts Kultūrkapitāla fonda atbalstu

Redaktori Inta Čaklā un Jānis Elsbergs

Riharda Bargā makets

Jāņa Ogas vāka dizains

Priekšvārds

Visupirms — šī grāmata ir veidota no dzejas viedokļa. Nevis kā kultūrvēsturisks piemineklis vai reveranss latviešu literatūras klasiķei, bet gluži vienkārši tā, lai dzejas mīļotājiem sniegtu iespēju izjust Vizmas Belševicas tulkotājas talanta un dzejnieces balss saspēli ar plašu pasaules dzejas tradīcijas spektru. Nodaļu secība ir hronoloģiska: pirmā līdz 19. gadsimtam; otrā — modernistu paaudze (aptuveni atbilstoša mūsu Sudrabkalna—Čaka paaudzei), trešā — V Belševicas paaudze. Patiesībā lasīšanas pēc nekas vairāk nemaz nav jāzina. Lai gūtu sīkākas ziņas par lasāmajiem darbiem, var šķirt komentāru nodaļu, tur plaši citēti arī pašas atdzejotājas sniegtie ievadvārdi vairāku šo kopu pirmpublicācijām. Lai uzzinātu vēl dažus šīs grāmatas tapšanas aspektus, var lasīt šo priekšvārdu tālāk.

Iesākumā pāris visai pašsaprotami apsvērumi. Zinām, ka dzeja ir māksla, bet tulkošana visbiežāk un vismaz par 90 % — amats. Ideālam dzejas tulkojumam ir jābūt dzejai, kas līdzvērtīga gan oriģinālam, gan tulkojuma valodā rakstītajai dzejai. Labas, sevišķi tradicionālajās formās

rakstītas dzejas tulkošana laikam ir radoši un tehniski visgrūtākais darbs, kāds literatūrā vispār pastāv. Padomju laikā bija kārtība, ka atdzejot "tautu draudzības" vārdā nācās gandrīz visiem dzejniekiem, tomēr bieži vien šī atdzejošana valsts "vilka" paēdināšanai vilkam nemaz īpaši par labu nenāca, bet "kazas" gan spēcīgā — kazas šai gadījumā būtu nacionālās literārās tradīcijas un brīvi domājošu rakstnieku un citu inteligentu aprindas, kurām padomju republiku robežas nūdien nebija šķērslis ideju un informācijas apmaiņai. Ne visiem tālaika dzejniekiem atdzeja kļuva par svarīgu darba dzīves daļu, tas bija gan talanta, gan izvēles jautājums.

V. Belševica vispirms iekļuva prozas tulkotāju pašā spicē — ar K. Paustovska "Zelta rozi" (1958) un E. A. Po "Stāstu izlasi" (1960), pēc tam pieteica arī atdzeju kā vienu no tiešām būtiskām sava darba jomām — ar daļu ukraiņu dzejas izlasē "Vētrā iesākta dziesma" (1963), ar V. Šekspīra "Dots pret dotu" (1964). Šajā grāmatā lasāmie atdzejojumi tapuši 1961.—1980. gadā, vienīgi T. Transtremers atdzejots vēlāk — 1995. gadā.

Protams, daļēji tas ir maizes darbs. Piedalīšanās vienīgās daiļliteratūras izdevniecības LVI (vēlāk "Liesma") lielajos projektos — klasiķu rakstu un izlašu atdzejošanā (V. Šekspīrs, A. Puškins, Dante, V. Majakovskis...), antoloģiju veidošanā (baltkrievi, ukraiņi, krievi, franči, amerikāņi...). Tapa arī mazāki izdevumi un preses publikācijas. Ja par vienu otru maizes pēc tulkotu autoru V. Belševica vienmēr izteikusies gaužām vēsi, piemēram, par Danti un T. S. Eliotu, tad spēkošanās ar dažiem citiem ir sniegusi gandarījumu, kas salīdzināms ar pašas labāko dzejoļu sniegto — te jāmin, piemēram, M. Cvetajeva, arī A. Rembo "Piedzēries kuģis".

Tomēr pāris vārdu arī par atdzeju kā solidaritātes un draudzības darbu.

Solidaritāte visupirms ar citām apspiestām tautām, kurām tāpat kā latviešiem draudēja (un joprojām draud) iznīcība, atrodoties impērisku lielvalstu sastāvā. Se lasām Ziemeļamerikas iedzimto acteku un uičolu tautas dzeju, ingušu un Dagestānas laku dzejniekus.

V. Belševicai kopš 1955. gada, kad viņa sāka studēt M. Gorkija Literatūras institūtā Maskavā, ilgus gadus bija intensīvi kontakti ar vairāku "padomju" tautu dzejniekiem, ar ukraiņiem un krieviem tie rezultējās arī daudzos atdzejojumos. Labākie no tiem apkopoti šajā grāmatā. Nezinātājs šos atdzejojumus varētu ietilpināt visnotaļ "maizes darbu" kategorijā, bet der zināt, ka, piemēram, ar Veroniku Tušnovu, Linu Kostenko, Lidiju Zdanovu, Leonīdu Cerevičņiku viņa šo atdzejojumu tapšanas periodā bija labos draugos.

Un vēl — atdzeja kā mīlestības darbs. Tas, ka V. Belševicai ir īpašas attiecības ar Ukrainu, redzams viņas dzejoļu krājumā "Zemes siltums" (1959), bet atdzeja šo attiecību vainagojums ir Mikolas Vinhranovska izlase "Dārzi un likteņi" (1967). Manuprāt, šis ir tiešām liktenīgas un izcili auglīgas poētiskas sadarbības paraugs. M. Vinhranovska poēma "Tvana Bohuna nakts" un V. Belševicas "Indriķa Latvieša piezīmes uz Livonijas hronikas malām" (1968) ir dziļi radniecīgi darbi, tas redzams katram, kurš lasījis abus.

Īpašas attiecības V. Belševicai ir arī ar Zviedriju. Atdzeja tā vispirms ir sadarbība ar dzīvesbiedru, labu zviedru valodas pratēju Zigurdu Elsbergu. Ārkārtīgi svarīgs notikums mūsu ģimenes dzīvē izrādījās izcilā zviedru dzejnieka Tomasa Transtremera viesošānās Rīgā 1970. gadā. Pirmā T. Transtremera latviskā publikācija bija gadu iepriekš — 1969. gada almanahā "Dzejas diena" Z. Elsberga atdzejojumā. 1971. gadā lielais zviedru laikraksts *Svenska Dagbladet* publicēja vienu no V. Belševicas

tolaik aizliegtajiem dzejoļiem "Latvijas vēstures motīvs: Vecrīga", ko T. Transtremers bija atdzejojis kopā ar Andreju Irbi. Domājams, ka T. Transtremera vārda klātbūtne nebija mazsvarīga 1980. gadā, kad V. Belševicas dzeja jau grāmatas veidolā turpināja ceļu pie zviedru lasītājiem. Kopš tā laika, pateicoties Jurim Kronbergam, latviešu grāmatu zviedriski bijis daudz, zviedri V. Belševicu, I. Ziedoni un K. Skujenieku ir pieņēmuši kā savējos, bet arī T. Transtremera nozīme paliek liela, jo sevišķi viņa poēmas "Baltijas jūra" (1974) dēļ. Viegli ir nosaukt jūru par mūsu vēsturi, identitāti un kultūrtelpu vienojošu faktoru, bet to apjēgt visā šī laika un telpas dziļumā dzejā spējis laikam tikai T. Transtremers. V. Belševica pēc 1987. gada visus savus radošos spēkus centās koncentrēt "Billes" triloģijas sarakstīšanai (viena no galvenajām "Billes" tapšanas vietām ir Visbijas rakstnieku nams), tomēr "Baltijas jūru" nevarēja netulkot: 1995. gadā viņa pēc piecpadsmit gadu pārtraukuma atgriezās atdzejā un izdarīja šo darbu.

Nobeigumā jāpiebilst, ka... Nekas nav jāpiebilst. Gana vēstures. Tas viss bija. Dzeja ir.

Jānis Eišbergs

Atdzeja

1. nodaļa

Senāki senči

ACTEKU TAUTASDZIESMAS

Ziedu karš

Čalko dziesma

Grīslājā, kas aiz Čalko,
Dievs vel akmeņus namam

Zaļi strazdi ugunī dzied,
liesmojot pārdeg rozēs
Uguns dimanta drupās
putns Kvetzals
mēģina balsi

Upe trīsuļo ziedos,
met lokus caur jašmas ziedu
dziļajām smaržām

Puķu biezoknī
cinickans gaida,
apvilciet ziedu krāsas

Putns Kvetzals atradis dziesmu
Kvetzals ar dziesmu valda

Dziesminieks esmu un dziedu,
mana dziesma kar pumpurus zaros
Ziedu meži
slejas, dziļas,
raženas smaržas

Ziedi sāk dejojot:
smaržas līgojas
bungu ritmā

Rasas lodītes
pietūkst un ripo
lejšup pa stiebriem

Iekāre sabriest tevs
Zaļa saule pa debesīm
slīdz ar zeltaino jašmas kausu
debesu malā

Ap kaklu tirkīzu rota
Puķes izlejas krāsu lietū

Ai, virsaiši, jūs, kas dziedat man līdzi,
jūs, virsaiši, o, jaunai dziesmai
jādzimst no ziediem

Paplestie ziedi dreb,
ziedi kļūst grūti no pavasara,
kas mazgājies gaismā

Saules sirds ziedkausā pukst,
saules miesa ir zieda tumšums

Kas gan neraudās no taviem ziediem,
o, dzīvības devēj?
Kas negulsies tavās rokās, turošās nāvi?
Verošies pumpuri, ziedu vainagi
bezgala slāpes saulē

Hsmu pametis mājas,
dziedu puķes tumšumā smagā
No manas dziesmas upes ar ziedlapām piebirst

Ai, upura diena!
Ziedu asinis izlīst smaržās

Dievs ir atvēris savus ziedus:
viņa namā dzimušie ziedi
aug mūsu zemē

Slavas dziesma virsaišiem

Starp ziediem piedzima nāve:
Tlapallas vīri,
mūsu tēvi,
atgriežas zemes virsū

Šī ir dziesma,
Kas līdzī ar asarām kāpj
Nāves saknes ir debesīs
Dziesma aizžņaudz man kaklu, kad redzu
viņus ēnu pilsētā klīstam

It kā runājis būtu dievs,
no debesīm pavēle krita
Jūs pildījāt to un mirāt,
atstājot bāreņos mūs

Neaptvert cilvēka prātam,
kā dzīvība izkrīt no dzīves
Prāts pagurst, taujājot velti —
kas zina,
vai dzīvības devējs
vēl domā par mums

Ai, mēmo asaru dienas,
kad skumja pat mūsu mātes sirds
No aizvestiem virsaišiem paliek
tikai atmiņas mums:
sāpes lauž manas krūtis,
kad domāju par Ickoatlu

Nē,
es negribu atcerēties viņu

nomocītu un gurdu,
viņa seja līdzīga dievam

Gribu domāt, ka dzīvo
viņš dzīvības devēja namā
Nav krietnāka vīra par viņu
starp tiem, kas uz zemes kļūst veci

Kur mums vairs tverties?
Ai,
sāpes pleš manu sirdi!

Viņi aiznesti projām,
noslēpti dziļi zemē
Mūsu virsaiši, mūsu vadoņi
projām,
atstājot bāreņos mūs

Un tie, kas vēl dzīvi, sēro

Kurp mana sirds lai iet?

Meklēt Aksaijakatlu,
kas pametis mūs?

Dziedāt viņsaules dziesmu
Tezozomoktlam?

Tie, kas valdīja te pirms mums,
mūsu pilsētu
atdeva suņiem

Kādas bēdas:

kas zina, vai tām būs gals,
vai laiks tās var deldēt

Vai sāpes, manu muti kas lauž,
maz cilvēka spēkos panest?

Dziesma ērgļiem un jaguāriem

Tiem Ērgļiem un Jaguāriem
es apskauties likšu,
līdz iesāks vairogi dārdēt

Valdnieki
dzīrēs spriež
Viņi prāto,
kur gūstekņus ņemt

Izbārstot ziedus,
izlīstot kaujas ziedu lietū
pār mūsu galvām,
lai iztaptu dieviem

Šis ir dārdoņas lauks:
lauks, kur jūk mūsu rindas,
karsta cīņiņa lauks,
kur meklēt mums slavu
vairogu ēnā

Drausmu pilsēta
putekļos kūp

Ziedu karš
nebūs galā
Ilgam cīņiņam mēs
te aplenkti
upes krastā
Jaguāra ziedi
sarkanus kausus rāda

Drausmu pilsētā
ziedu putekšņi kūp

Jaguāra dārzi
smagi no smaržām

Ziedi krīt mums uz galvām,
ziedi no kaujas lauka
lej pār mums smaržu

Ai, karavīri, par godu un slavu kaujā!
Drausmīgie ziedi, ai,
ziedi, kas aug no sirds

Ziedi,
noplūkti kaujas laukā
kara saucienu troksnī,
un virsaiši,
nokauti slavai un godam

Ērgļu vairogī
jaguāru karogos iejūk:
bruņu cepures
viļņojas zeltotās spalvās

Calko vīri krīt vilnos,
dūksnājā guļ,
kad dzīvajo rindas
laužas caur kara troksni

Bultas
kliegdamas skrien
Bultu uzgaļi
putekļos šķīst,
mūsu vairogus traipa

Un ūdeņi pāri mums

Ērglis un jaguārs

Stiprāks par visu,
skaistāks par visu,
kas mitis zem saules

Ērglis
uz celšanos spārnos
un Jaguārs,
kura sirds ir
kalns

Raugies,
kā viņi man vairogu nes,
šie vergi!

UIČOLU TAUTASDZIESMAS

Peijota dievam

Firma peijota dziesma

Virikota, Virikota,

Rozes kur dzimst,
Rozes kur zied,
Ziedu vijas un vējš —
Virikota

Pie Mūžīga Kalna kājām

Rozes elpo: tā dievu elpa
Mātes mīla miklā: rasa
Un no peijota sirds kāpj migla
Kāpj Zilais Briedis
Lietus pār zemi nāk
Zilais Briedis pār zemi nāk

Maīss dzen saknes, roze ver ziedu
Un Roze dzied: "Esmu briedis"
Un Briedis dzied: "Esmu roze"

Un te uz dievu zemes ļaudis dzird viņus dziedam

Dievus dziedam
Kalnus un pakalnus dziedam
Rozes dzird dziedam

Dzīvības dziesmu Virikota, dzirdamu tikai Virikota

Mūžīgo dzīvības dziesmu
Vienīgi te
Vienīgi te dzirdamu — Virikota

Otra peijota dziesma

Rožu lielceļš

Peijota lielceļš

No mums te

Uz Virikotu

No mums te uz Virikotu

Man teica, tu gāji to ceļu

Es iešu to ceļu pēc tevis

Es iešu to ceļu pēc dzīvības

To ceļu pēc dzīvības iešu

Un, ja neesmu tevis vērts

(ja neesmu tīrs ka tu),

es iešu to ceļu viens

es iešu to ceļu pēc tevis

Dzied tas, kuram zināms noslēpums

pa zilajām kāpnēm debesīs kāpis
kāpis, kur rozes veras
kāpis, kur rozes runā

nedzirdēju neko, neko nedzirdēju
dzirdēju klusumu

es kāpu, kur rozes dzied
es kāpu, kur dievi gaida
pa zilajām kāpnēm tur augšā

bet nedzirdēju neko, neko nedzirdēju
dzirdēju klusumu
klusumu

DANTE ALIGJĒRI

Soneti no grāmatas "Vita nuova"

No 8. nodaļas

Jel sērojiet, jel raudiet, mīlētāji,
Pats Amors šodien asaras lej gaužas,
Un vaimanas no sievu krūtīm laužas
Par draudzeni, ko kapa akmens klājis.

Tavs ļaunums, nāve, prātam neapjaušams,
Ja tādu posta darbu pastrādājis —
Caur tavu roku daiļums bojā gājis
Tik tīrs, ka būtu eņģeļiem tas skaužams.

Es redzēju, kā, viņu godinādams,
Pie mēmās kapa plāksnes Amors skuma,
Uz zvaigznēm vēršot asaroto vaigu.

Un likās, viņš vēl gaida vēstis kādas
No donnas, kuras smaidu gaišais maigums
Vairs zemei nepieder, bet tālam debess jumam.

Tu sājū māte, mīlas ienaidniece — nāve!
Kā netaisnīgam tiesnesim tev stāvēt
Pār ļaudīm gribas, lai tavs aklaiss spriedums
Kļūst nevainīgām dvēselēm par biedu;
Lai vientuļš ietu
Es savu ceļu, tevi nīstot tā, ka būtu spļāvis
Tev sejā nekrietnā! Lai sevi neaizstāvi,
Es uzskaitīšu visus, ko tu kāvi,
Pret soģi melīgo pats sākšu tiesas lietu,
Lai, tik daudz noziegumu redzot vienuvietu,
Pret tevi mīlētāji lāstā rokas slietu —
Tu zaudēsi šo prāvu!

No zemes padzinuši tava ļaunā vara
So cēlo sirdi — krietnas sievas rotu!
Šo daili, tikuma un smaīda apgarotu,
Tu izrāvi no mīlas pavasara.
Bet pietiek vārdu — mūžu nedzīvotu
Ar nozēlām par dzīvi nepararām.
Nāks svētlaiime tās cienīgajam garam,
Jo vai gan necienīgām debesis to dotu?

No 9. nodaļas

Pa ceļu, drūmās domās grimis, jāju —
Jo gala mērķis bija manai sirdij pretīgs, —
Kad ieraudzīju: Amors nāk man pretī
Kā svētceļnieks, kas pārguris iet mājup.

Viņš izskatījās noplīsis un netīrs
Un likās negribam, lai mīlas karotāju,
Kam visspēcības vietā šodien vājums,
Bez ieročiem redz ceļagājējs netīšs.

Un tomēr mani sveicināja Amors.
Viņš teica: "Biju tālā pilsētā
Kur tava sirds pēc manas gribas mita.

Ņem atpakaļ, lai jaunam priekam pamost!"
Vien paša sirdi ņēmu, nekā cita.
Bet dievs bij izgaisis. Tik daudz bij ņemts no tā.

No 13. nodaļas

Nav domu, kurās Amors nevaldītu,
Kaut gala neredzu es pretrunību karam.
Jo vienas pierāda, cik liela viņa vara,
Bet otras apgāž to ar nolieguma spītu.

Nes vienas cerību un svētlaimīgu dara.
Dzēš otras ticību. Es izmisumā krītu.
Ja reizēm pamieru tās neizlīgtu,
Sirds sabruktu zem ilgo šaubu svara.

Nav spēka panest tādu mīlestību.
No nepārtrauktām nesaskaņām ciešot,
Prāts apmulsis un nav vairs sirdij palīgs.

Lai prāts ar sirdi spētu mieru salīgt,
Pie senās naidnieces pēc žēlastības griežos,
Pie madonnas, ko sauc par Līdzjūtību.

No 20. nodaļas

"Ir cēla sirds un mīlestība — viens,"
Tā savā dzejā Gviničelli saka.
Nav brīnums, ka tās ciešas saites sien.
Dziļš arī gudrības un domu gaitas sakars.

Jo pašai dabai labpaticies spriest,
Lai sirds ir mājvieta, kur noved mīlas taka.
Tur viņa atpūšas, līdz ceļam spēki briest,
Un reizēm garš ir klusā miega vakars.

Kā gudra sieviete mums rīta nomods nāk,
Tā patīkama prātam, mīļa sirdij,
Un ilgu saldā vara celties liek.

Ir aizmirsts rāmās vienaldzības miegs,
Kad valdonīgo mīlas balsi dzirdi...
Tāpat ir sievietēm, kad viņas mīlēt sāk.

No 21. nodaļas

Pats Amors manas donnas acīs mājo.
Kļūst cildens viss, kam pārslīd viņas skatiens.
Bet viņas sveiciens, labsirdīgs un patiess,
Liek vīram nobālēt, uz ceļa mulsi stājot.

Ar galvu nolīkušu tas, kas viņu satvers,
Ik kļūdu pārvērtēs un apņēmību vājo
Pie viņas smaيدا rūdīs, spēkus krājot,
Lai kļūtu pustik tīrs, cik viņa pati.

Bet tam, ko viņa uzrunās, pats maigums
Un lēnprātība pārņems sirdi auksto,
Jo viņu ieraudzīt ir negaidīta velte.

Un vārdos nevarīgos nopūlētos velti
Es izteikt laimes apskaidrību augsto,
Kad redzu smaidā ziedam viņas vaigu.

No 22. nodaļas

No kurienes jūs, skumjās sievas? Kāpēc
Tik rūgtas asaras liec valgās skropstas lejup?
Pat akmens plāksnes nevarētu nejust,
Cik smagi atgriezāties savu namu kapēs.

Nupat vēl redzējāt jūs daiļās donnas seju
Pie tēva zārka, nobālušu sāpēs.
Ar līdzjūtību bēdas neapslāpēt,
Bet asaras ar jums es kopā leju.

Ak krietnās sievas, ja no sēru nama
Jūs atceļā, tad neejiet man garām
Un stāstiet man par viņu, neslēpdamas

Višļauņāko... Jo jūsu skropstas garās,
Tik bezspēcīgās mokās trīsēdamas,
Liek sirdij sastingt priekšnojautu varā.

Tas esi tu, kas agrāk mūsu gaidas
Ar vēstīm priecīgām par viņu veldzināji?
Cik balss vēl tevi atgādina vāji,
Bet izskats svešālais ar pārvērtību baida.

Kam elso tā, ka tavam sāpju vaidam
Vien akmens būtu līdzī neraudājis?
Vai sirdī Beatričes asaras tu krājis,
Ka bēdas nenoslēpt zem izmocīta smaida?

Ļauj sāpēs raudāt mums un projām doties.
Ir mokas, kurās mierinājums velts.
Tik vienu lūgumu tev gribu nodot:

Uz Beatriči skatu nepacelt. —
Kas šajās acīs gribēs ielūkoties,
Pie viņas kājām sabruks, sāpju dzelts.

No 24. nodaļas

Es pēkšņi pamostamies jutu mīlas garu,
Kas manā sirdī ilgi bija snaudis.
Pats Amors pretī steidzās man, un ļaudis
Tam ceļu pašķīra. Caur pilsētnieku baru

Tik līksmi traucās viņš, kā prieka vēsti paudis
Jau būtu iztālēm ar gaišā smaida staru.
Vēl sava pavēlnieka gribu neap jautis,
Es sirdī godināju viņa saldo varu.

Tad divas donnas nākam ieraudzīju:
Džovannu burvīgo un Beatriči līdzī.
Kā cilvēks, kura acis saulē veras,

Es dailes spilgtā gaismā žilbis biju.
Un teica mīlas dievs: "Sauc pirmo — Primavera,
Bet otro Amors, jo es viņai līdzīgs..."

VILJAMS ŠEKSPĪRS

Soneti

XXVIII

Kā darba priekā veldzēties, ja lemts,
Lai atpūtas ne mirkli nezin prāts,
Ja dienu smagums miegā nenoņemts,
Ja dienu — nakts un nakti — diena māc?
Šķiet, mūža naidu aizmirsušas tās
Un roku rokā mani mocīt sāk.
Dzen viena darbā, otra — nopūtās,
Ka mīlu man ar darbu napanākt.
Par tevi stāstu dienai: gaišums tāds
Tev skatienā, ka tas var krēslai spītēt.
Es pielabinos naktij: kad tu nāc,
Kā zvaigzne vari melnos klajos spīdēt.
Bet dienu sūrumš garāks kļūst un garāks,
Un naktis atdod mani sājū varā.

XXIX

Kad, cilvēku un liktens aizvainots,
Es savu dzīvi apraudu, tad kliegt
Uz debesīm man gribas, kāpēc dots
Tik daudziem viss, kas tikai man ir liegts
Šo apskaužu par bagātību. Tas —
Par skaisto seju liekas apskaužams.
Sūrst viena talants, otra iespējas
Un trešā jautrais, draugu pilnais nams.
Bet, lādot savu dzīvi rūgtos vārdos,
Es tevi atceros, un pateicības prieks
Kā cīrulis kāpj pašos debess vārtos,
Un slavas dziesmām treļļu nepietiek.
Jo tava mīla tādas bagātības ver,
Ko karaļkronis sevī neietver.

XXXI

Nu tavās krūtīs visas sirdis mīt,
 Ko nāve šķīta laupījusi man.
 Te satiekoties laimes asra krīt
 Un aizgājušo draugu vārdi skan.
 Es redzu — viss, kas slepus apraudāts,
 Kā nāves nodeva, ko neatgūt,
 Uz augļu augļiem bijis tevī krāts,
 Lai negaidīti bagāts varu kļūt.
 Tu mīlētā un pazaudētā kaps,
 Bet dzīvība šai kapā neizzūd.
 Par šķiršanos sirds atalgota taps,
 Jo tevī laimes atdzimšanu jūt.
 Un dārgās sejas tevī skatu es,
 Tā piederot pie viņu pasaules.

XXXII

Ja pārdzīvosi dienu to, kad jauks
 Ar zemes pīšļiem nāve manus trūdus,
 Un manas dzejas pāršķirstīsi, draugs,
 Tu redzēsi, ka smags šo rindu plūdums,
 Ka — salīdzinot — pārspēts esmu es
 Un jauno vārsmas daudzkārt vieglāk rit..
 Bet kavējies pie rindu dvēseles,
 Ne atskaņām, ko veikli bārsta cits.
 Un aizbildinot saki: "Ja šobrīd
 Viņš būtu dzīvs, tad mīlas pilnā sirds
 Gan arī spētu sevi izsacīt
 Šai formā jaunajā, kas grezni mirdz.
 Es, protams, lasu citus — tīkams stils
 Bet sirds, kā viņa rindās, nesusils."

XXXIV

Kam solīji, ka diena jauka būs,
Bez apmetņa lai ceļā dodos es,
Lai vējš ar lietu tagad vajā mūs,
Per svētku drānās ūdens vērpētes?
Nē, vēl par maz, ka vētrā lauzies tu
No lietus asām pletnēm mani glābt.
Vai vīrs ar zālēm brūci dziedētu,
Ja nedziedējams negods viņam sāp?
Un manas bēdas neremdē tavs kauns.
Tu nožēlo — bet ko gan gūstu es?
Kaut cietīsi, ka esi bijis ļauns,
Man pāridarījumu nebūs vieglāk nest.

Ā, nu tu raudi? Mīlas pērles krīt...

Tās visu izpirkt var un gandarīt.

XXXV

Nu nebēdā, kas darīts — padarīts.
Pat saulei plankumi, un mēness dilst.
Ir rozei ērkšķi. Ziedā kāpurs mīt.
Slēpj dūņas savās dzīlēs avots zils.
Bez vainas nav neviens. Ja liktu man
Ar taviem grēkiem salīdzināt to,
Ko daru pats, tad izrādītos gan,
Ka grēkojis tu neesi neko.
Kad pārkāpumu tavu tiesā prāts,
Sirds aizstāvībai atspēkojums garš.
(Tavs apvainotājs ir tavs advokāts.)
Ar naidu mīlai negants pilsoņkarš.
Gan mīlais zaglis goda nepazīst,
Bet apzagtais pats — līdzzinātājs īsts.

XXXVI

Es atzīstu — mums vajag diviem būt,
Kaut divu mīlu kopība ir viens:
Lai triecieni, kas dzīvē jāizjūt,
Tev garām paejot, skar mani vien.
Jo tuvību tas netraucē nemaz,
Ka stiprākajos plecos dzīve krauj
Ik smagumu, un stundas laimīgas
Mums satiekoties raizes neatrauj.
Jau tā ne vienmēr varu būt tev klāt,
Jo mana neslava var tevi skart.
Tev arī labāk ļaudīs neatklāt,
Cik tuvi mēs, lai neciestu tavs vārds.
 Un tas ir pareizi. Mans esi tu —
 Kā gan tavs gods tad mans lai nebūtu?

XXXVII

Kā gaudens tēvs, kam acis priekā zib,
Kad spēku pilnais dēlēns skrien un lec,
Tā es, no liktens dūrēm slimis un klībs,
Pats gandarīts, kad manas acis redz,
Cik dāsni daile, veselība, prāts
Tev dāvāti... Kā karaļkroni nes
Tu savus tikumus. Un līdzī godināts
Kā mīlams galminieks tev blakus es.
Ne nabags vairs, ne ļaužu nicināts.
Tavs gara spožums — pirkstiem tverams zelts.
Tavs pārbagātais galds man arī klāts.
Ar tavu mīlu esmu slavā celts.
 Un tāpēc vienmēr dari tā, kā labāk tev.
 Jo tavā laimē laimi gūstu sev.

XXXIX

Patiešām, kā man tevi cildināt?
Tu — daļa manis. Viss — kas manī labs.
Būs krietna tiesa pašuzslavas klāt
Ik vārdam, kas par tevi sacīts taps.
Mums šķirti dzīvot vajag tādēļ vien,
Lai to, kas tavs, es nepierakstu sev
Un ļaudis, nezinot, ka esam — viens,
Pēc nopelniem var godu dāvāt tev.
Sī šķirtība... Kā man ik stunda smeldz,
Kas laika bēgumā bez tevis krīt,
Vien atmiņu un domu vilnī celts,
Es laika plūsmu pūlos apmānīt.
 Bet māca šķirtība, kā viens var divi būt,
 Lai slavas laurus cienīgais var gūt.

XL

Ņem visas manas mīlestības, ņem!
Vai nu tev vairāk ir? Pats redzi: nav.
Ja mīlai tiesu taisnīgu tu lem,
Tad viss, ko guvi, sen jau bija tavs.
Un reiz šī mīla sen tev dāvināta,
Ar to tu vari, ko vien vēlies, darīt,
Bet kurnēšu, ja kāres māktu prātu
Tu savai sirdij nodarīsi pāri.
Tev, mīļo zaglēn, piedodu, kaut gan
Līdz pēdējam es aplaupīts. Bet gribu,
Lai saproti, ka naidu paciest man
Ir vieglāk nekā mīlas netaisnību.
 Un tomēr — mīlot moci, nokauj pat,
 Mēs ienaidnieki nebūsim nekad.

CXVII

Lai apsūdzībā aizmirsts nav nekas:
 Gan nevērība, ar ko atmaksāts
 Par maigumu, gan liecības, ka maz
 Pie mūsu mīlas kavējas mans prāts,
 Gan domas, kurās grimdams zogu daudz
 No brīžiem, ko mums satikšanās ļauj,
 Gan tas, ka bura es, ko vēji trauc
 Un tālumi no tevis projām rauj.
 Ik pārkāpums lai ieģrāmatots tiek.
 Ar vienu lūgumu viss uzklausīts:
 Lai naida punktu mīlai nepieliek
 Šī dusmu rievā, kas tev lūpās trīc
 Vien grēkodams es varu pierādīt,
 Kāds uzticības spēks tev sirdī mīt.

CXVIII

Kā piparus, lai gribas vairāk ēst,
 Kā beram sāli, lai mums vīna slāpst,
 Kā nelabumā miesu tīrām mēs,
 Pirms lielā kaite uzkrājas un sāp,
 Tā, paguris no satiecības rnaigās,
 Es meklējos pēc rūgtuma, lai dzeļ
 Tas snaudulīgas labklājības vaigā
 Un jūtas gurstošās no miega ceļ.
 Jo mīlestībai jāprot paredzēt
 Ik slimība, kas savus dīgļus briedē.
 No ilgas laimes asins sarecē,
 Lai mazās ciešanās to steidzam dziedēt.
 Lai ķildu sūrās zāles paglābj mūs,
 Pirms nelabi no saldās mīlas ķļūs.

RAGANU AINAS NO TRAGĒDIJAS "MAKBETS"

1. cēliens. 1. aina

Klajums. Pērkoni un zibeņi. Uznāk trīs raganas.

1. RAGANA

Kad atkal tiksimies mēs trīs?

Kad rūks? Kad zibeņos? Kad līs?

2. RAGANA

Kad zobens dzelžu vārdus teiks,

Kas kauju pazaudēs, kas veiks?

3. RAGANA

Tad jau ap rietu.

1. RAGANA

Jā, paties',

Bet kur?

2. RAGANA

Nu tak jau tīrelī.

3. RAGANA

Tur Makbets garām ies.

1. RAGANA

Nāku, depīt, nāku jau!

2. RAGANA

Skubu, māšas! Krupis sauc!

VISAS

Balts ir melns, un melns ir balts.

Ne vējš lai pakaļ nenošalc!

Raganas izgaist. (..)

1. cēliens. 3. aina [sākums]

Tīrelis. Pērkona dārdi. Uznāk trīs raganas.

1. RAGANA

Kur bijī, māsiņ?

2. RAGANA

Cūku kāvu.

3. RAGANA

Un tu, sirsnī?

1. RAGANA

Sēž jūrnieka sieva, kastaņi klēpī. Krimš un žļebina, krimš un žļebina. - Dod man arī, - es viņai saku. Sī, resna baļļa, man: - Uš, uš, ragana! - Vīrs šai kapteinis, ceļā uz Alepo, nu, paga, ačiņ!

Sietā kāpšu, gaisos skriešu,

Viņa ceļus mezglā siešu.

Sariebšu! Sariebšu! Sariebšu!

2. RAGANA

Es tev došu vēju.

3. RAGANA

Es tev savu arī.

1. RAGANA

Tencinu, māsiņas, labi darīts!

Piestā braukšu, žurkā jāšu,

Visas ostas izošņāšu.

Rokā būs!

Nakti lietuvēns šo dīdīs,

Ka viņš piecus sviedrus svīdīs

Un ne žūdams neapžūs.

Dienu viņš no dulnumkaites

Riņķī griezīsies kā aita,

Svelmē drebēs, salā tvīks,

Diltin dils un nīktin nīks,
Trejdeviņu drudžu raustīts,
Trejdeviņu ligu šaustīts,
Valkāsies kā ģelzis līks.
Jūrā viņš nenoslīks, tiesa gan,
Bet nepārnāks arī.

Re, kas man te!

2. RAGANA

Rādi šu! Rādi šu!

1. RAGANA

Slīkoņa īkšķis. Zavatu manta!

Bungu rīboņa.

3. RAGANA

Bungas! Bungas rībēt sāk!

Makbets nāk!

VISAS

Reģu māsas, zīlētājas,

Ripā rokas, dancī kājas

Burvju riņķi ritināt.

Trīs pret mani, trīs pret tevi,

Vēlreiz trīs — un kopā deviņi!

Būrumš gatavs. Buramais klāt.

Uznāk Makbets un Benkvo. (..)

4. cēliens. 1. aina [sakums]

Tumša ala. Vidu katls. Pērkona grāviens. Uznāk trīs

1. RAGANA

Trīsreiz rūsku runcis kļiedza.

2. RAGANA

Trīs un vēlreiz ezis spiedza.

3. RAGANA

Ūpis brēc: - Ir laiks! Ir laiks!

1. RAGANA

Apkārt katlam riņķi griezt,

Indes pluņģus iekšā sviest!

Krupi, kas zem akmens blīdis,

Melnā zemes tumsā svīdis

Nāves gļotu, indes slienu

Trejdesmit un vienu dienu, —

Mēs to krupi celsim godā,

Pirmo iemetīsim podā!

VISAS

Žāvējam, zintējam, riebjam un buram,

Podiņš lai mutuļo, uguns lai kuras!

2. RAGANA

Re, kur brangi saderas

Vardes pirksts un turka nāss,

Čūskas dzenols, purva dēle,

Kazas žults un suņa mēle,

Raibā vella rutka sakne,

Ķecerīga jūda akna,

Pūķa zvīņa, vilka zobs —

Elles virums taukāks top!

VISAS

Žāvējam, zintējam, riebjam un buram,
Podiņš lai mutuļo, uguns lai kuras!

3. RAGANA

Naktī nolauzts īves zars,
Bebra kauls un kuiļa sars,
Smilts no pašnāvnieka kapa,
Driģene un trūces lapa,
Pirksts no bērna, kura līķi
Māte iemetusi diķī,
Laumas splāviens, glemu grūslis,
Pūces spārns un haizivs pūslis,
Tīģera skuldas, tritona acs,
Sikspārņa vilna, raganas mats
Burbuļu burbuļiem puto un kūš,
Nu tikai vārās! Nu tikai būs!

VISAS

Žāvējam, zintējam, riebjam un buram,
Podiņš lai mutuļo, uguns lai kuras!

2. RAGANA

Lejam nu mērkaķa asinis klāt —
Zavatu virumu dzisināt!

Uznāk Hekate.

HEKATE

Jā, vareni! Kad galā tiksiet,
Bez savas tiesas nepalikšiet.
Nu vajag laumu riņķi skriet,
Ap katlu buramdanci diet,
Lai būrums vējā neaiziet!

Dziesma:

Melnie gari, baltie gari,
Gari sarkanie un sirmie,
Vij ieties, mij ieties, virumu virminiet,
Garaiņos saritiet, gari!

Hekate aiziet.

2. RAGANA

īkšķis kniestin knieš. Kā rādās,
Tuvu viens, kam ļaunums prātā.
Esi šāds vai esi tāds,
Nav ko klauvēt — iekšā nāc!

Uznāk Makbets. (..)

VILJAMS BLEIKS

Gara ceļotājs

Man nācies tajā zemē būt
To Vīru & c to Sievu zemē
Un briesmu lietas pieredzēt
Ko ceļotājiem rādīt nemēdz

Jo gaviļēs tur piedzimst Bērns
Kas bēdu lejā ticis ieņemts
Tāpat kā priekā Pļaujam mēs
Kas rūgti raudot kādreiz iesēts

Un ja šis Bērns par Zēnu dzimst
Tad Vecai Sievai atdod vinu
Kas Mazo pienaglo pie klints
Un viņa sāpju kļiedzienus
Krāj zelta kausos gudru ziņu

Ap galvu dzelžu ērkšķus sien
Dzen naglas pēdās naglas plaukstās
No sāniem dzīvu sirdi plēš
Un tek viņš uguns sviedros aukstos

Ik Nervu pirkstos pārcilā
Kā Sīkstulis kas zeltu skaita
Kļūst viņš no sāpēm stīvs bet viņa
Top jaunāka no katra vaida

Aug asiņodams Jauneklis
Un viņa Jaunava top atkal

Bet tad viņš savas Važas rauj
Un pretinieci priecīgs sakaļ

Un sevi viņā iedēsta
Kā Zemnieks katrā Nervu šķiedrā
Un Sieva kļūst par viņa namu
Par Dārzu pilnum pilnā brieda

Kā sirma Ēna sadilst viņš
Par smagu viņa pleciem vājiem
Tie karstie rubīni tas zelts
Kas mīlētāja mūžā krājies

Zem saviem dārgumiem nu ļimst
Šī dvēsele
Kā pērļu pūri
Spiež acu tvīkums nopūtas
Un bezcerības mirkļi sūri

Šais pūros viņa ēdiens dzēriens
Viņš Lūdzēju & Tukšinieku
Un gurdu Ceļotāju baro
Ir viņa durvis vienmēr vaļā

Tiem viņa bēdas — mūžīgs prieks
To gaviļēs dimd griesti grīdas
Līdz pavardugunī dzimst Bērns
No liesmām iznāk Meitenīte

Viscaur no blīvas liesmas bērns
No dārgakmeņu karstām dzirkstīm
Ne autos tīt ne pieskarties
Lai neuzdrīkstas viņa pirksti

Bet Viņa nāk pie Vīra tā
Ko mīl lai arī kāds viņš būtu
Un padzītajam Saimniekam
Drīz jāaiziet ar sirdi grūtu

Viņš — sājpu saliekts Ubags — klīst
Uz svešiem sliekšņiem viņu baro
Un tādām viņam jāpaliek
Vai Jaunava sev jāatkaro

Lai ledus acīs atkustu
Skauj Ubags viņu rokās biklās
Un svešais Nams kā ēna gaist
Un aizkūp Dārzs tad zaļā miglā

Kur kurais tālu izklīst Viesi
Zūd plašums kad viņš Acis nodur
Un Maņas savelk baiļu kamols
Un gludā Zeme top par Lodi

Ne Saules un ne Mēness vairs
Ne Zvaigžņu lāses tumsas slāpēs
Ap viņu mīlzu tuksnesis
Un bada nāves trulā sāpe

No Mazās lūpām medus pilst —
Sī Bērna smaids ir vīns un maize
Un viņas Acu rotaļa
No vecumdienām viņu aizved

Jo nu viņš ēd & dzer &c top
Ar katru dienu arvien jaunāks
Un abi divi tagad klīst
Pa klaju baismīgo un ļauno

Kā Stirna viņa aulekšo
Un baiļu elpa brikšņos sitas
Ar Mīlas melnām viltībām
Viņš viņai cilpas liek bez mitas

Viņš Naidu sprauž un Mīlu sien
Līdz tuksnesis uz sprostiem skaldās
Un kļūst par Mīlas Labirintu
Kur Lauva Vilks un Kuilis maldās

Līdz top viņš atkal niķīgs Bērns
Un viņa — skumja Veca Sieva
Turp daudzi Mīlētāji klīst
Pat Saule Zvaigznes tuvāk pienāk

Un koki saldā Jūsmā sveļ
Tos tuksness klīdējus un protas
Celt viņi dažu Pilsētu
Un Ganu būdiņas visnotaļ

Bet Bērns ar pieri sarauktu
Kad atnācējos nolūkojas
Sauc viņi: Bērns ir piedzimis
Un baiļu trenkti metas projām

Kas drosmīgs raukto pieri skart
Tam līdz pat plecam vītīs roka
Bēg kaucot Lauvas Kuiļi Vilki
Un nobirst visi augļi Kokiem

Pie viņa nepaliek neviens
Tik Veca Sieva blāvām acīm
Kas viņu pienaglo pie Klints
Un notiek viss kā bija sacīts

ALEKSANDRS PUŠKINS

Manam Aristarham

Apžēliņ, mīļo Aristarh,
Jel nerādi tik bargu seju!
Vai manu vējapilno dzeju
Tik dziļdomīgi tiesāt var?
Nav rakstīts dziesminieka slavai
Ik jautrais vaļas brīžu nieks,
Bet tāpat vien, lai draugiem prieks,
Mazlietiņ patikšanai savai
Un arī Temirai mazliet.
Tu velti pamācības šķied. —
Bez rakstu pārgudrības drūmas
Es labi iztiek. Man šķiet,
Ka pats es zinu savas kļūmes.
Mans ģēnijs, kad tam grūti iet,
Pēc tukšām atskaņām sāk skriet,
Un, formas likumiem par spīti,
Jūk raibā drūzmā vienuviet
Tur "at" un "it", un "ūt", un "iet".
Vai visi grēki uzskaitīti?
Kad atskaņas pie rokas nav,
Uz vienmuļīgiem "āti — īti"
Pat divdabjus man gadās lauzt.
Tas, protams, neizklausās glīti,
Bet, lūdzu, esi iecietīgs —
Šie dzejoļi nav sarakstīti,
Lai autors kļūtu nemirstīgs.
Mans cenzor, nedomā, ka nakti
Man, pantus kaļot, nenāk miegs,

Lai izvārdzis un gaudens daktils
Uz rīta pusi gatavs tiek.
Ka, upurējot laisko mieru,
Kā dzejas lielmoceklis svēts
Pie galda krekstu, raucot pieri,
Un nevaru trīs naktis pierimt,
Līdz savārstījums izsēdēts.
Te jāpiemin — tā rakstīt mēdz
Šis — kā jel viņu! — Hlistovs, Svistovs,
Kas Pegazam pie astes dēd
Un staļļa puīša darbos iztop,
Kaut pensijā jau maizi ēd.
Tā garlaicīgās rindās viņam
Tek odas, štances, pasaciņas...

Tīk laiska bezrūpība man,
Un paša slinkums nav par slogu.
Es dienai īsu mirkli zogu,
Lai rindās gaisīgās tas skan,
Kad pēkšņa vēlēšanās rodas
Man draudzību vai mīlu godāt.
Gan jautru biedru pulkā smejoj,
Gan vientuļi caur birzi ejot,
Kur strauti šalc un lapas san,
Es negaidīti sāku dzejot,
Bet tāpēc vēl neviens nav spiests
No manas vārsmošanas ciest
Ar garlaicības māktu seju.
Ja dažkārt novakarēs spīd
Man vecais kamīns rāmu garu,
Kad atpūzdamies pavadīt
Es klusus vaļas brīžus varu
Un pusaizmirsta doma most, —
Bez vēlēšanās slavu mantot

Es vārdus sarindoju pantos
Un paklusām sev dziedu tos.

Vai zini, nīdēj nepatiesais,
Ko daru, rakstot tev, pašlaik?
Man, bezrūpīgam Pinda viesim,
Rit mūzas apkampienos laiks...
Jau saule savā rīta solī
Pār birztaļām un laukiem nolīst,
Un gailis nodziedājis jau.
Pa pusei guļot, žāvājoties
Es vārdus meklēju, bet toties
Šīs rindas pārāk garas nav.
Vēl snaudas siltumā es tinos,
Zem vaiga gumzīgs spilvens sliets,
Un, patiesību neskaistinot,
Es tavā priekšā aizbildinos
Ar roku, miegainu mazliet.
Caur saldās aizmirstības snaudu
Grassē ar jautra sliņķa baudu.
"Ver-Veru" apdziedāja mums;
Bet rotaļīgais uzmetums,
Kas tēlo viņa jūmtistabu,
Vēl šodien draiskos vārdos dzīvs.
Jo laiskas gulšņāšanas labums
Ir tas, ka dzejai plūdums brīvs.
Vai, nenoziedzoties pret dabu,
Var ļaut, lai jautru domu māc
Ar stingu skatu aukstais prāts,
Lai slīpējuma mokas maitā
To, kas bez pūlēm darināts,
Un vieglās rindas sarūk skaitā?

Un vai Lafārs, Šoljē, Parnī,
Kas nīda skumjas, darbu, rūpes,
Tik rūgtiem sviedriem lika līt,
Kad apdziedāja mīļo lūpas?
Ak, bezrūpības dēļi, jums
Ap galvām dzīvu ziedu rota.
Var redzēt, ka šis dāvājums
No dikdienības mūzas, protams,
Jo greznāk lauru vaiņags tumst,
Kas uzcītības pūrā rodams.
Bet slēpto taku izvijums,
Kas Tesālijas kalnā dodas,
Jums zināms. Liru stīgas grodās
Tur grācijas jums laipni skar,
Un spārnots mūzas bērnu bars
Jūs draiskulīgās spēlēs godā.
Man, iesācējam, stāviet klāt, —
Vien jums es slepus sekot centos
Un dzejā smaidu saglabāt...

Bet tu, mans garlaicīgais mentor,
Kad atkal spalvu žultī mērc,
Pār citiem izgāz vārdus ļaunos
Un liec jel mierā sliņķi jauno,
Ko tikai nožēlot ir vērts!

Stances Tolstojam

Mans agrais filosof, tu bēdz
No līksmības un dzīru kņadas
Un auksti noskatīties mēdz,
Cik aušīgi mēs dienas vadām.

Tu, jautrās blēņas neieredzot,
Mūs pamet, garlaicīgs un sauss,
Un, Epiktēta lampu dedzot,
Ir aizmirsts Horācija kauss.

Mans draugs, jel tici — pienāks drīz
Laiks rūgtām nozēlām un domām,
Kas neauglīgās rūpēs dzīs
Un saltām patiesībām nomāks.

Ik gadskārtai kā bērni mēs
Ar citām spēlēm apveltīti.
Pār sirmiemi matiem nedārdēs
Tev neprātību grabulītis.

Nav otras jaunības. Tad sauc
Jel dīkdienības saldo tīksmi!
Lai viegliem spārniem mīla trauc,
Un paģiras lai pāriet liksmi.

Jo vai tad mūsu gados kauns
Būt bezbēdīgiem, jautriem, straujiem?
Tver kausu! Dzīves mirkļiem ļaujies,
Un jaunās dienās — esi jauns!

Madonna

Ne senus meistarus, ne arī gleznu daudz
Es savai klusai mītnei vēlētos par rotu,
Lai viesi mānīcīgā cieņā apbrīnotu
To, ko tik augstos vārdos lietpratēji sauc.

Pār savu darba galdu izlūgtos, ja ļauts,
Lai vienu audeklu man skopā dzīve dotu —
Un pestītājs tur, mātes roku skauts,
No gleznas debesīm lai mani uzlūkotu.

Lai viņam acīs prāts, bet viņai — maigums cēls,
Lai manī raugās tikai Madonna un dēls,
Bez palmām un bez ercenģeļu svītas.

Mans sapnis piepildīts. Tavs smaids pār mani līst.
Šķiet, paša radītāja tu man atsūtīta
Kā šķīstās dailes iemiesojums šķīsts.

ARTURS REMBO

Piedzēries kuģis

Pa vienaldzīgām upēm lejup slīdot,
Just — pēkšņi manu strūdzinieku nav!
Pie pāļiem izkrāsotiem redzēt viņus krītot
No bultām, indiāņi bļāustīgie ko šauj!

Kas nu vairs komanda! Man daļas it nekādas,
Ar angļu kokvilnu un flāmu kviešiem krauts,
Es braucu. Tur tas slaktiņš galā rādās,
Un, kur vien gribu, man ir peldēt ļauts.

Nu gāžos paisumā starp bangu šlakstiem trakiem
Es, kas reiz biju it kā bērna pauris truls.
Lai brīnums pussalām un veciem zemesragiem,
Cik kuģis šis uz zvalstīšanos dulls!

Kad mostos jūrā, mani svētī auka,
Par korķi vieglāks, dejoju es pats
Pa viļņiem — mūžu seniem upurtraukiem,
Daudz neskumdams pēc bākas dumjās acs.

Kā maigi briedis ābols bērna mutē,
Tā manos egles dēļos ūdens plūst,
No vēmekļu un vīna zilām putām
Tīrs skalojas. Zūd enkurs. Stūre lūst.

Un kopš tā brīža peldos jūras dzejā,
Kas miglās kūp un zvaigžņu lāsmās dzirkst,
Un riju zalgmi, un ar lēnu domu sejā
Kā dīvains virmo jums kāds noslīkušais nirst.

Kur ūdens, gausos ritmus iešūpojot ašāk
Un dzelmi krāsojot, kas zilos murgos tumst,
Par spirtu stiprāks vēl, par jūsu liru plašāks
Rūgst mīlestības rūgtais rūsganums.

Vai plīstam debesis pa zibens plaiksnu garu
Vai dzirdu viesuli, kas virpuļstabā rēc,
Vai ausmu uzspurdzam kā sārtu baložbaru,
Vai to, ko cilvēki vien domājas, ka redz,

Es redzu. Baismu aptašķītais noriets
Pār gariem, mēļiem sastingumiem līst
Kā pāri senu traģēdiju korietim,
Un viļņu slēgi tālē aizveroties trīs...

Man sapņos rādās sniegi zaļās naktīs
Un skūpsti, lēnām kāpj uz jūru acīm kas,
Un sulu riņķošana nedzirdētā taktī,
Un fosfors dziedošais pirms zilās atmodas.

Ar vēju histērijām satrūkušās rājās
Es noskatos, pat lāgā neticot —
Ka Marijas ar gaismīgajām kājām
Var jūrām dusuļainām tā pa purnu dot.

Un neticamas Floridas man rādās:
Zem varavīkšņu grožiem nostieptiem
Kūst kopā puķes, zvēru acis, brūna āda
Ar ganāmpulkiem zaļi pelēkiem.

Es redzu rūgstam purvus, milzu murdus,
Kur meldros vesels Leviatans pūst,
Un ūdens gāzmas šķeļam bezvējlaiku gurdu,
Un straumes, kas uz bezdibeņiem plūst.

Tad perlamutra viļņus, saules sudrabstarus
Un vrakus riebīgus, kas brūnos līčos vīd,
Un čūskas, utu noēstas, no zariem
Ar melnām smaržām kas pie zemes krīt.

Es bērniem rādītu, lai brīnums paplēš mutes,
Šīs zivis dziedošās... Kad atrāvos es spējš
No reidiem, mani svētījušas ziedu putas
Un reizēm spārno mani nepasakāms vējš.

Bet citreiz jūra, gurstot joslu valgos,
Tā, kuras elsās celties man un grimt,
Sniedz ēnas ziedus man ar piesūcekņiem zalg
Un liek kā sievietē man mēmi ceļos grimt.

Uz borta putnu ķīviņi un plāpas,
Un mēsli jāšūpo, ja pussala man liek.
Un atmugurus cauri takelāžai slābai
Peld slīkoņi uz dusu... Salds lai miegs!

Var līču matos sapīties un pazust,
Ka es jums saku! Piesūcies kā lūks
Mans karkass. Visu kuģu spēks par mazu
To izzvejot. Jūs neticat? Tad lūk —

Brīvs, kūpošs sārtās debesis kā sienu
Es izlaužu, un lāga dzejniekiem
Es nesu zilgmes puņķu pavedienus
Un saules slienā — likt uz kārā zoba tiem.

Es gāžos elektrisku pūsmēnešu spietā.
Traks dēlis — jūras zirdziņi man līdz,
Kad jūlijs debesis ar pērkonrunu blietē
Un uguns piltuves caur zilām tūcēm stīdz.

Tas es, kas drebu, dzirdot jūdzēm tālu,
Kā behemoti mauj, kā malstrēms rēc,
Tas es, kas vērpju zilo sastingumu vālus.
Bet vecā Eiropa? Vien nožēlot to vērts

Man, ap ko zvaigžņu salas griežas gaitā rimtā
Un sprēgā dullas debess ugunsgrēks.
Vai šajās gala naktīs guli? Aizej trimdā,
Tu zelta putnu Miljon, nākamības Spēks?

Par daudz es laikam raudu. Ausmas nomāc.
Ir mēness nežēlīgs. Un saules spožums rūgts.
Gruzd spīva mīlestība apskurbušās domās.
Lai ķīlis sprāgst! Man tikai jūras trūkst.

Ja reizēm Eiropas, tad vien kā peļķes rēnas,
Kur mijkrēslis pār skumju bērnu līkst,
Kas peļķes malā tup. Un rokā zēnam
Balts kuģītis kā maija tauriņš sīks.

Ai, viļņi, jūsu gurdums mani skalo.
Vairs citu kuģu sliedes neno jaukt,
Nedz skriet gar pontoniem, kas drūmi ceļā balo,
Nedz lepnās karogu un liesmu plīvās traukt.

III *Draugi*

Nāc, vīni pret liedagiem sitas,
Kāpj viļņu miljoni!
Un rūgti tie! — Kāds varens kritums
No kalniem gāžas ar joni!
Ja svētceļojums — kur citur
Kā uz absinta pīlāriem zaļiem?

Es: Nē, draugi. Jo reibt bez mitas
Man apnīk. Ko reibums dod?
Tad trūdēt gļotainā dīķī
Man patiktos labāk, nudien:
Smirdīgs ūdens pār līķi.
Blakus — mežs zaļu bangotni slien.

IV *Nabaga sapnis*

Tad pienāks vakars varbūt,
Kad pilsētā vecā bez steigas
Es dzeršu. Nāks kausam beigas
Un pašam. Mans gals nebūs grūts,
Jo es protu pacietīgs būt.

Bet, sāpes ja rims un mazliet
Ja būs arī zelta, kurp doties?
Vai Ziemeļus izlūkoties,
Vai uz Vīnogu zemi iet?
To nepiedien apsvērt, man šķiet.

Jo zaudējis tas, kas sver.
Bet, ja man staigāt pa vecam
Ar klaidoņa tarbu plecā,
Tad tai krogā ne sēdēt, ne dzert,
Jo tādiem jau neatver.

V *Noslēgums*

Vai baloži, kas pāri pļavām skrien,
Vai zvēri naksnīgie, kas tumsā glūn un lien,
Vai jūga vērši, kas pa vagu brien,
Vai taurenītis niecīgs — slāpst ikviens,

Bet līdzī kust, kur izkūst savā vaļā
Šis mākonis — kā dziedē viss, kas svaigs!
Vai labāk nomirt mežā rēni zaļā,
Ko pieber vijolītēm rīta svīdums maigs?

2. nodaļa

Vecāku paaudze

MARINA CVETAJEVA

Psīhe

Punšs un pusnakts. Punšs un Puškins.
Punšs un putu pīpes pelni
Pusdzisuši... Punšs un pulsē
Parkets, balles korpēm pāri
Tekot. Un kā puķes ēna
Arkas pusovālā — putniņš,
Pusnakts taurenītis — Psīhe!
Puščuksts: - Neguļat vēl? Nācu
Pateikt labunakti! - Plaksti
Puspievērti. (Varbūt prasot
Piedošanu iepriekšēju
Visam, ko tā šonakt darīs?)
Katra pērle, katrs pirkstiņš,
Kas uz pleca Jums, jau simto
Reizi pārskūpstīts. Un aizspurdz
Pirkstugalos... Aizplīv ēna...
Punšs un pusnakts... Piruetē
Atpakaļ: - Ak, piemirsusi
Esmu vēdekli! Par vēlu
Polonēzes pirmām pārim! -
Plecā apmetni — zem rokas
Padevīgi paņem Psīhi
Dzejnieks. Pavada pa kāpnēm
Pukstošām. Pats viņas kājas
Palīdz ietīt vilkuādās,
Apčubina pats... Ardievu!
Bet Psīhe,
Pieplakusi pavadonei —

Aklam putnubiedam aubē,
Pārbijušies: balles cimdi
Vai nu izdeguši cauri
Nav no mana kvēlā skūpsta?

Punšs un pusnakts. Punšs un pelnu
Pārslo jums uz peršu palsā
Halāta — un balles kleitas
Tukšās, noplakušās putas
Putekļainā spoguļī...

Pienaglota...

Pie kauna staba pienaglota. Pie
Šīs slāvu sirdsapziņas senatnīgās
Ar čūsku sirdī, kauna zīmi pierē
Es pastāvu uz to, ka nevainīga.

Es pastāvu, ka manī miers ir tāds,
Ar kādu dievgaldniece uzņēma Kristus miesu.
Nav mana vaina, ka uz stūriem nācies
Man izubagot savu laimes tiesu.

Jūs varat manu mantu pārskaitīt
Un pateikt — pašu varbūt acis māna —,
Kur ir mans zelts? Un kur mans sudrabs spīd?
Man plaukstā — tikai pelnu šķipsna plāna.

Un tas ir viss, kas izlūgts, izprasīts
No laimīgajiem pazemīgu balsi.
Un tas ir viss, ko paņēmu sev līdz
Uz mēmo pieres skūpstu valstību.

Ofēlija — karalieni aizstāvat

Princi Hamlet! Pietiek tārpainos trūdus
Traucēt! Jo rozes — zied!
Vienas dienas dēļ viņai — ar kādu grūtumu —
Mūža pēdējās dienas iet.

Princi Hamlet! Valdnieces klēpi zaimot
Pietiek! Ne jaunavīgajiem dots
Tiesāt kaisli. Vēl smagākā — Fēdras vaina —
Dziesmu piemiņā tikai gods.

Pats no pīšļiem un kaļķa — ar kapraci
Vari savas nirdzības šķiest.
Princi Hamlet! Par seklu tavs saprāts
Asins tvīkumam tiesu spriest.

Bet, ja tomēr, — tad sargies — kapličas sienu
Vēršu — gultas sveloņā mest,
Un atriebšu savu karalieni,
Tava mūža kaisle — es!

Vests

Hipolītam — no mātes — no Fēdras — Valdnieces vēsts,
Untumainajam zēnam, kura daiļums kā vasks
Bēg no vietvalža Fēba, no Fēdras bēg... Tātad tev,
Hipolītam, no Fēdras: tvīkstošu lūpu vairs.

Veldzē dvēseli manu! (Neskarot lūpas, nav
Mūsu dvēselēm atveldzēs!) Nevar pie lūpām plakt,
Lūpu drebošo viešņu — Psihi — neskūpstot līdz...
Dod jel dvēselei atdzerties: lūpām atdzerties dod!

Hipolīt, pārgurstu... Priesterienēm un staigulēm — kauns!
Ne jau asiņu bezgods uz tevi brēc. Piedod — tās
Tikai rokas un mute. Lūpu karstumā trīs
Lielais noslēpums. Klusēšana tam pāri — kā pirksts.

Piedod, jaunekli šķīstais — baudkāres nīdēj — ne
Klēpja salkums — ne iekāre — Hipolīt mans...
Psihe, glaimīgā mele, — tā ir viņa, kas grib
Jaunā jātnieka čukstus un elpu ar lūpām just.

"Kaunies!" — Nu jau par vēlu! — Pēdējais vilnis kāpj —
Mani zirgi jau auļos. No viņa stāvuma man —
Arī jātniecei — līdzī — no krūšu stāvuma krist
Tavās krūtīs, kā aizā no divkalna degoša krīt.

(Varbūt savās?) Nu, drošāk! Un maigāk! Uzdrīksties jel!
Ko man vaskotā dēlītī — vai tas melnīgsnas sirds vasks? —
Iegriezt neveiklas zīmes ar skolnieces stilosu — nāc,
Lai ar lūpām tavs noslēpums, Hipolīt, izlasāms man —

Tavai slāpstošai Fēdrai.

Satikšanas

Es uz satikšanos neatnākšu pirmā.
Nokavēšu. Pavasara vējus
Plaukstās turot — ieradīšos sirma:
Tu to augstu esi nozīmējis.

Gadu gadiem iešu — rūtas rūgtums
Ofēliju pat vēl nāvē moka...
Cauri kalnam iešu es un dūkstij,
Cauri dvēselēm un cauri rokām.

Zemi ilgi noiet. Nabagmāja —
Asinis! Un katrs piliens — akacis.
Bet pie strauta vienmēr jāapstājas —
Rūgtās zālēs Ofēlijas acis.

Tās, kas, kaisles malku tverot, aukstas
Dūņas, tikai dūņas sarijušies.
Tevi mīlēju es debesaugsti,
Sevi debeskapā esmu aprakusi.

Mīlestība

Zobena smaile? Uguns mokas?
Klusāk, vienkāršāk desmitkārt:
Sāpe, tuva kā plakstiem — roka,
Kā lūpām
Pašas dzemdēta bērna vārds.

Dzīslas pušu. Neapstādināmi,
Neatjaunojami dzīve šļāc.
Lieciet apakšā vai bļodas jūs, vai plaukst;
Būs par sekliem visi jūsu trauki,
Jūsu šķīvji.

Pāri malām! — Jāmirkst
Zemei asinīs, lai dziļi dzirdināts
Niedru zaļums. Neapstādināmi,
Neatjaunojami dzeja šļāc.

Skaistules

Pārdomas Grand operas atklāšanas dienā

Frakā žņaugts frants,
noskuvies godam —
uz operu *Grand*
kā grands es dodos.
Starpbrīdī skatos:
skaistules, skaistules,
visas man patīk,
lieglaimē laistos es.

Viduči —
glāzītes.

Lūpas —
kā rozes,
lakas lāsītes
pirkstgalos nozib.
Retušā —

acis,
zilāk lai spīd tās.

Kamiesis
racies
laškrāsas zīdā.

Krītot
gar augumu,
grīdu
slauka

lentas.
Apiet tādu jaukumu,
kreisais dzejniek, centies!

Pagriez

ausi briljantoto,
draiski nozib mājiens straujš,
redzēt kaklā

pērļu rotu

šenšils

pašķiroties ļauj.
Tērpi — gaisīgi kā pūkas.
Elpu neuzpūt:

kas zin?...

Dažai labai

vecai kūkai

tikai "fai" un "krepdešīns".

Bet pār krūtīm, pusē plikām,
mirdz kā

"še tev!"

briljants tāds...

Ek, ja vēl pie šitā šika

būtu arī...

galva klāt!

T. S. ELIOTS

Nīlzirgs

*Similiter et omnes revereantur diaconos ut mandatum
Jesu Christi, et episcopum ut Jesum Christum, exis-
tentem filium Patris; presbyteros autem, ut concilium
Dei et conjunctionem Apostolorum. Sine his Ecclesia
non vocatur: de quibus suadeo vos sic habeo.*

S. Ignatu ad Trallianos

*Un, kad jūs šo vēstuli būsīt izlasījuši, tad raugiet,
lai to izlasa arīdzan Laodikejas draudzē*

Pār dūņām nīlzirgs rumpi slien,
Akmensciets viņš liekas mums;
Bet, ak vai, no miesas vien
Viņa brangais varenums!

Sāpes plosa vāju miesu,
Baiļu lēkmēs nervi spindz.
Kristus Baznīca totiesu —
Tā ir būvēta uz klints!

Nīlzirgs pūzdams dūņas vanda,
Bet nenieka nesagūst.
Kristus Baznīca rauš mantu,
Ka ne pirkstiņš nepakust.

Nīlaszīrgam auglis zarā
Nesniedzami augstu spīd,

Baznīcai pēc Dieva varas
Augļi paši mutē krīt.

Prasti rēkdams, jārējas
Riestā nīlaszirgs ar sievu.
Saldos psalmos pārojas
Kristus Baznīca ar Dievu.

Dienu nīlzirgs noguļ — tātad
Naktī ēsmu sameklēs.
Baznīca pēc Dieva prāta
Arī guļot protas ēst.

Bet redzu es — no dubļu zveņģes
Nīlzirgs baltos spārnos ceļas,
Slavu dziedot, Dieva eņģels
Palmu zarus klāj tam ceļā.

Jēra asinīs vissvētās
Nomazgāts priekš Kunga vaiga —
Nīlzirgs pulkā izredzētā
Zelta arfu spēlē maigi.

Lielmocekles bālām sejām
Viņam nimbu galvā liek,
Kamēr Baznīca tur lejā
Pati savos trūdus stieg.

Pelnu diena

I

Tamdēļ ka nav man ceļa atpakaļ
Tamdēļ ka nav man
Ka neceru vairs atgriezties nekad
Tā viena talantu tā otra spēku skauzdams
Pēc zemes lietām es vairs nedzenos
(Ko vecam ērglim velti spārnus snaicīt?)
Ko zūdišanās dos
Par seno godību ja tā ir tikai laicīga?

Tamdēļ ka neceru vairs izbaudīt
To pilnestības mirkļa īso spozmi
Ka nedomāju vairs
Ka zinu — nezināt
Man kaut vai pārejoša spēka skurbo drosmi
Tamdēļ ka nevaru es nodzerties
Te, koku ziedos, dārzu avotos, kas manām lūpām tukši
garām slīd

Tamdēļ ka zinu — laiks ir vienmēr laiks
Ka vieta vienmēr arī tikai vieta
Un tam kas notiek notiekošā laiks
Un notiekošā vieta
Es priecājos ka viss ir tāds kāds ir
Un pārsvītrots top svētais vaigs
Un dzēsta top tā balss
Tamdēļ ka nevaru vairs cerēt atgriezties
No paša bezcerības prieku izvilinu
Kaut vai man jāizdomā tas

Un lūdzu Dievu lai ir žēlīgs mums
Un lūdzu lai man ļauts
Reiz aizmirst jautājumus tos
Ko es sev uzdevis un skaidrojis par daudz
Tamdēļ ka neceru vairs atgriezties
Lai atbild vārdi šie
Par darīto, nekad vairs nedarāmo
Lai taisnais spriedums nav par smagu mums

Tamdēļ ka spārni šie vairs lidotāji nav
Bet tukši kulstīkļi un gaiss
Tik cauricaurēm tapis sīks un sauss
Par paša gribu sīkāks
Teic kā mums gribēt negribošiem vairs
Kā mierā palikt teic!

Lūdz par mums grēciniekiem šie un mūsu nāves stund
Lūdz par mums tagad un mūsu nāves stundā!

II

Augstā kundze, trīs balti leopardi zem kadiķa sēž
Vakara vēsumā, pieēduši līdz neatmaņai
Manu kāju un roku, manu aknu un sirds, un tā, kas
Bija mana galvaskausa apaļā tvertnē. Un sacīja Dievs:
Šiem kauliem dzīvot? Šiem
Kauliem dzīvot? Un tas, kas reiz tvēries
Kaulos (jau galīgi sausos), čiepstēja pretī:
Šīs augstās kundzes labestības dēļ
Un viņas daiļuma un svēto domu,
Kas kavējas pie Jaunavas, mēs spīdam
Tik spožā baltumā! Un es, šie saplosītais,
Savus darbus aizmirstībai doodu, mīlu savu
Šo klajo smilšu pēcnākamiem, ķirbja sausam auglim.
Vien tā var pārtapt
Manu acu cīpslas, zarnas un tas, ko leopardi
Atgrūdusi nicīgi. Augstā kundze ir novērsusies,
Baltās drānās pie savām pārdomām, baltās drānās...
Lai manu kaulu baltums pierod pie aizmirstības.
Nav tajā dzīvības. Kā esmu aizmirsts
Un būšu aizmirsts, tā aizmirsīšu es arī,
Pats svētību un mērķi gūdam. Un teica Dievs:
Pravieto vējam, vienīgi vējam, jo tikai
Vējš tevi uzklausīs. Un kauli sienāža čirpstā
Iedziedājās un teica:

Klusumu pavēlniec
Rimtā un sāpīgā
Vīstot nenovīstošā
Atmiņas Roze
Aizmirstības Roze
Iztukšotā un auglīgā
Nemierā mierīgā

Vienivienīgā Roze
Tagad ir Dārzs
Kur gals visai mīlai
Kur izbeidz sāpēt
Mīla nepiepildītā
Un vēl jo sāpīgākā
Mīla piepildītā
Beigas nebeidzamam
Ceļam nekurienē
Noslēgums visam
Kas nenoslēdzams
Runa bez vārda
Vārds bez runas
Slava visžēlīgai
Mātei par Dārzu
Kur visai mīlai gals

Zem kadiķa dziedāja kauli izkliestie, baltie:
Labi, ka izkliesti esam, — ko darījām lieti viens
kad kopā?
Labi ar smilšu svētību saulrieta vēsmā
Aizmirst viens otru un sevi, būt vienotiem tikai
Tuksneša mierā. Šī ir tā zeme, ko jūs
Varat lozēt un dalīt. Vai gabalos griezta, vai
Negriezta — šī ir tā zeme. Šis mūsu mantojums.

III

To kāpņu pirmā līkumā
Es pagriezos un ieraudzīju lejāk
Caur tvaikiem smirdīgiem to pašu vīru
Kā viņš pār margām sakņupis un kā
Lauž viņu kāpņu velns ar divām sejām:
To vienu — cerības, to otru — bezizejas.

Es atskatījos otrā līkumā,
Tur viņi cīnījās uz leju, leju, lejāk
Un tad ne sejas tumsā. Kāpnes robu robos
Kā siekalaina veča slapjā mute
Vai sirmas haizivs rīkle izpuvušos zobos.

Un atkal augstāk, trešā līkumā
Logs vēderains kā vīģes auglis iešķelts
Uz ganībām kur vilkābele balti
Pret platu muguru zilizaļā kreklā,
Kas, senu flautu pūšot, nobur maiju.
Mati jauki vējā, brūni mati pār muti vējā,
Ceriņzilums un brūni mati,
Stomu domas un flautas loki, un kāpņu stāvums, prātam
mulstot uz trešo stāvu,
Dziestot, dziestot; un ne vairs izmisuma, ne
Cerības — kails spēks dzen
uz trešo stāvu.

Kungs, es neesmu cienīgs,
Kungs, es neesmu cienīgs,

bet saki tik vienu vārdu!

IV

Kas staigāja starp purpuru un purpuru
Kas staigāja starp
Zaļumzaļām blāzmām
Kas gāja sniegbaltā un zilā, Kristus mātes krāsās,
Un dienišķi ar citiem sarunājās
Visnezinīgākā bezgalsāpju zinātāja
Kas gāja citustarp kā visi citi gāja,
Un lika strāvot strūklakām un avotiem tapt tīriem

Tapt klintij velgi vēsai smiltij cietai tapt
Tai gaiļapiešu zilā, Kristus mātes krāsā,
Sovegna vos

Un gāja gadi gadustarp un projām
Ar vijolēm un flautām, atsaucot
To vienu kas starp nomodu un sapni uzblāzmoja

Baltas gaismas krokās ap stāvu, gaismas krokās.
Un jauni gadi gāja, atsaucot
Caur asaru visgaišiem mākoņiem tos senos, atsaucot
Caur jaunu rindu senu atskaņu. Lai
Pārtop laiks, lai sapņa vaigs
No rēgu ēnas pārtop dzīvs un spraigs
Uz mirkli kamēr vienradži viscauri dārgakmeņos zalgos
Velk garām apzeltītu katafalku.

Klusētāja māsa zili baltos plīvuros
Starp īvēm, tur aiz dārza dieva,
Kam flauta mēma, galvu nolieca un nopūtās bet neteica
ne vārda

Vien strūklaka pret zilgmi uzvijās un putna dziesma
nolāsoja:

Lai pārtop laiks, lai sapņa vaigs
Par zīmi vārdam nedzirdētam, nepateiktam

Līdz kamēr vējš no īves tūkstoš čukstu notrauks

Un tālāk mūsu trimda

V

Ja pazaudētais vārds ir pazaudēts, ja iztērētais vārds ir iztērēts,

Ja nesaklausītais, ja nepateiktais

Vārds ir nepateikts un nesaklausīts;

Vēl tomēr paliek nesacītais vārds, Vārds nedzirdētais,

Tas Vārds, bez vārda, tas Vārds

Pasaulē un pasaulei;

Un gaisma spīdēja tumsā un

Pret Vārdu nerimtīgā zeme mutuļoja

Tā klusā Vārda vidu apriņķoja

Ai, mana tauta, ko esmu tev nodarījis?

Kur vārds lai atrasts top, kur vārdam

Atbalsot? Ne te, nav diezgan klusuma

Ne ūdens klaidos, ne uz zemes cietas,

Ne kontinentu blīvēs, salu spietos,

Ne tuksness sausumā, ne tropu lietos,

Jo tiem kas tumsā staigā

Gan nakšu melnumā gan dienas laikā

Te īstā laika īstās vietas nav

Nav arī tiem kas bēgšus staigā

Lai nelūkotos žēlsirdības vaigā

Nav laika līksmei tiem kas troksnī staigā un balsi noliedz.

Vai viņa aizlūgs, plīvurotā māsa,

Par tiem kas tumsā staigā kas izvēlējās tevi un noliedz

Par tiem, ko vidū pušu plēš starp laiku un laiku, starp

Stundu un stundu, vārdu un vārdu, spēku un spēku, par

tiem kas gaida

Tumsā? Vai plīvurotā māsa lūgs

Par bērniem, kas aiz vārtiem stāv,

Kas negrib projām iet un neprot lūgšanu:

Lūdz, lūdz par tiem, kas izvēlējās un noliedz!

Ai, mana tauta, ko tev esmu nodarījis?

Vai plīvurotai mātai slaiku īvju lokā

Pār saviem zaimotājiem svētījošām rokām

Celt lūgšanu? Pār tiem, kas nolieguma mokās

Ne rimst, ne pieņem pasauli līdz klintij pēdīgai

Vispēdīgajā tuksnesī ap klinti,

Tai dārza tuksnesī, tai tuksness slāpju dārzā,

No mutes ābola jau savītušo sēklu spļaujot?

Ai, mana tauta...

VI

Kaut gan es neceru vairs atgriezties
Kaut gan nekad
Kaut gan es neceru vairs atgriezties nekad

Svārstoties starp guvumu un zaudējumu
Mirkļa uzplaiksna kad sapņi krustojas un tur
Krustā paliek mijkrēslis starp dzimšanu un stundu,
Kad jāmirst (stāvi klāt man, tēvs) kaut gan
Neko vairs neprasu, bet logs uz krastu klinšaino
Līdz galam vaļā, baltas buras tur
Jūrup traucas, jūrup traucas
Spārni nesalauzti

Vairs neesošā sirds springst līksmā alkā
Pēc neesošiem ceriņiem, pēc viļņu šalkām.
Gars gaistošais vēl prasa nerimtīgs,
Lai jūra uzsmaržo, lai zeltaliņa likst,
Grib atsaukt griezes balsi rudzu vējā
Un skaņu, ar ko tārtiņš aizšvirkstēja,
Grib aklās acis iemiesot
Tos ēnu nācējus pa zilonkaula vārtiem. Dot
Elpai sāļu smilšu dvesmu

Spraigs
Starp "nomirt" un starp "piedzimt" pulsē laiks.
Te klinšu zilumā vientulības vietā
Trīs sapņu krustpunkts.
Bet, kad no vienas īves līstot balsis pagaisis,
Lai atbalsis no otras īves līst.
Lūdēja māsa, māte vissvētā, avotu dvēsele, dārza gars,
Neliec mums melus veltīgi valkāt,
Gaidīdamiem mums negaidīt liec,

Mierā būt māci!
Arī pat kailu klinšustarp
Mierā mums notiek Viņa prāts
Un arī te, kailu klinšustarp,
Māsa, māte,
Ūdeņu dvēsele, jūru sirds,
Liec, lai es palieku neatšķirts!

Un lai mans sauciens nonāk pie Tevis.

VOLLESS STĪVENSS

Melnais strazds no trīspadsmit pusēm

I

Starp divdesmit sniegotiem kalniem
Vienvienīgi kustīgais punkts —
Strazda acs.

II

Es biju trejādās domās
Kā koks,

Kurā trīs strazdi sēž.

III

Melnā strazda kūleņi stāvgāzu vējā.
Sīka lomiņa rudens pantomīmā.

IV

Vīrietis un sieviete
Ir viens.
Vīrietis un sieviete, un melnais strazds
Ir viens.

V

Nezinu, kas ir skaistāks —
Izlokus skaņa
Vai mājiena mēmums.
Strazda dziesma
Vai mirklis pēc tam.

VI

Lāstekas aizvilka logu visgarām
Ar pūšlainu stiklu.
Švīkoja strazda ēna
To krustām un šķērsām.
Ēna uzdeva mīklu.
Man nebija prāta
Atminēt.

VII

Hademas vīreļi sīkie,
Ko jūs par zelta putniem?
Vai tad neredzat melnos strazdus
Staigājam cēli
Ap jūsu sievu kājām?

VIII

Es zinu, kas esat jūs, uzsvari lepnie,
Jūs, dzidrie un neizbēgamie ritmi,
Bet zinu tiklab,
Ka melnajam strazdam ir daļa
Gar visu, ko zinu.

IX

Kad melnais strazds pagaist no skata,
Atkal noslēdzies viens
No daudzajiem lokiem.

X

Redzot melnos strazdus
Zaļā gaismā laižamies,
Pat neķītrā daiļskaņa
Iebļautos pilnā kaklā.

XI

Glāžu ratos
Viens brauca pa Konektikutu.
Spalgi viņš pārbijās,
Noturējis
Sava braucamā ēnu
Par melnajiem strazdiem.

XII

Upe ņirbinās.
Droši vien strazdi lido.

XIII

Augu dienu bija vakars.
Sniga sniegs,
Un krēsloja atkal uz sniegu.
Melnais strazds sēdēja
Ciedra žāklē.

ELIZABETE BIŠOPA

Mazs uzdevums

Tomasam Edvardam Voningam

Iedomā vētru, kas debesīs grozās kā suns,
meklējot vietu, kur saritināties un aizmigt,
ieklausies vien, kā tā rūc.

Iedomā, kā tur var būt, tajās mangrovju sērēs,
ūdens visapkārt, un zibeņi plaiksnā, bet klusē
stiegraino puduru dzimtas,

reizēm vien dzēse no spārna apakšas pasnaica galvu,
nokrata spalvas, kaut ko neskaidru piebilst,
bet ūdeņi zvēro visapkārt.

Iedomā bulvāri, rindiņā palmas gar malām,
mazas un kuslas kā asaku riekšavas, balti
ko izrauj no melnuma zibens.

Tagad te raženi līst. Un bulvāra ietves
plaisumos vienos, un plaisumā katrā pa zālei
atdzeras lietu. Uzelpo svaigumu jūra.

Negaiss iet tālāk. Vien pustumsā brīdi pa brīdim
sadursme nogrand: kāds sprādziens, kāds cīniņš,
katrs "citā karalauka malā".

Iedomā kādu, kas guļ savā laivā,
piesietā varbūt pie mangroves saknes, varbūt pie tilta balsta;
nekas jau šim kādam nav noticis,
viņš nav pat lāgā pamodies.

Zivs

Es noķēru milzīgu zivi
un pievilku laivai pie sāna,
pa pusei virs ūdens ar āķi,
iecirstu mutes kaktā.
Zivs neturējās man pretī.
Neturējās ne drusku.
It mierīgi smagums
pārvarēts, taču ar godu
ūdenī zvila. Vietvietām
karājās brūna āda
kā vecu tapešu sloksnes,
un tumšāki brūnais raksts
arī kā tapetēm
rozēs, traipaini blāvās rozēs,
ko apkodis laiks.
Zivs raiboja vēzīšos sīkos
un kaļķa rozetēs gleznās,
un bālganās jūras utīs
mudžēja viņas vēders,
no kura kā zaļas lentas
karājās ūdenszāles.
Bet žaunas elpoja tikām
briesmīgo skābekli —
žaunas, asinīs briestošie naži,
tik neganti asie.
Man tēlojās šķiedrainā gaļa
kā cieši blīvētas spalvas
un asakas, lielās un mazās,
un iekšu sarkani melno
traģiskais mirdzums
ap peldpūsli, sārtu
kā milzīga peonija.

Es ielūkojos zivs acīs,
daudz lielākās nekā man,
bet seklākās,
redzokļiem tītiem
kā gumzīgā staniolā,
caur vecuma plaisotas vizlas
nespodro lēcu;
un itin kā paskatījās
zivs arī, bet ne jau man acīs.
Tas bija kā objekta pavērsiens
drusciņ pret gaismu.
Es raudzījos nīgrajā vieplī
un vareno žokļu dzelžos
un redzēju pēkšņi — no lūpas
(ja saucama tā par lūpu)
ieroču spīdumā drūmā
karājas piecas auklas
ar pavadiņām un cīlpām,
un āķiem, milzīgiem āķiem
dziļdziļi miesā:
zaļa aukla, spurota galā,
kur zivs to rāvusi pušu,
divas resnākas auklas
un pavediens — melna
sāpju un rāviena zīme,
brīvībā iztriecoties.
Spīd kā ordeņi,
plivinot lentas,
senās un nospurušās, —
pieckāršas gudrības bārdu
no smeldzošā žokļa.
Es vēros un vēros.
Uzvaras pārmērs slīga
pār mazo, īrēto laivu:

no ūdens peļķes dibenā,
kur eļļas varvīksne trausla
zem rūsainā motora,
līdz pat rūsainam smeļamkausam,
plaisotam airsolam,
dulliem ļodzīgos striķos,
laivas malām — līdz viss
bija varvīksne, varvīksne, varvīksne
Un es palaidu zivi vaļā.

Dziesma lielajiem lietiņiem

Blāvbaltos blīvos
stāva migla tin
namu, kur mēs dzīvojam
zem magnēta klints;
varvīksnes plīvo,
lietus kūp un sprakst,
pūces spārnu, ķērpjus,
bromēlijas piešļāc;
diendienu baltām šķieznām
ūdens klinti švīko.

Zaļstiegru krāsā,
milzu papardēs spraukts,
savu ūdens mūžu
aizgūtnēm strauts
dzied un izdzied; tvaiki
biezos brikšņos klīst,
izlodā un, atpakaļ
nolaizdamies maigi,
mākonī ap klinti
un mūsu namu blīzt.

Naktīs pār māju
aklas lāses lien,
rāda brūnais apogs,
kā viņš skaitīt prot:
piecreiz piesīt kāju —
ik reizi piecas vien,
atsperoties, metoties
uz treknu varžu skaustiem,
kam mīlas trakums liek
gļetnās kaudzēs trausties.

Logus, durvis vaļā
baltām rasām; ļaut
pienabaltiem rītiem
pār gudrām acīm aust
brālībā ar peli,
zivi strautā skaļā,
ķirmi, naktstaureni,
jā, un sienu vaļā
vientiesīgai kartei,
ko zīmē pelējums;

lolo karti domīgo,
sargies pirkstu piedurt,
elpu virsū pūst,
baudi sūbējumus tos
kā maigus pusnakts ziedus.
Drīz citi laiki nāks
(ai, citādība tā, kas
mūsu sīkos, stomīgos
mūžus nosvītros),
jo bez ūdens kļūs

mūsu pajumts bārs,
klints magnēta spēks
atslābs, neiekārs
ne rasas lāsi valgums
bromēliju šāvās,
bēgs vārdes, pūces bēgs,
varavīksnes dzisīs,
strauts sažulgs rudā rāvā,
un ūdenskritums izsīks
saules staros spalgos.

Skvotera bērni

Uz bula mēmas nogāzes
kā divpunkts meitene un zēns,
un nostāk viņu mājas punkts.
Kad saules stingā acs
uz mirkli miedzas, mirkli vien,
pa ēnu viņiem bērni brien.
Kā dzirkstelīte kucēns sīks
Ap viņiem sprēgā. Negaiss blīzt.

Aiz mājas melnas tūces kāpj,
bet bērni zemē bedres rok.
Pliens glīzdains. Tēva kaplis vecs,
pa diviem ceļams, šķindot lec
no bērnu rokām. Bērni smeļ,
un smieklī zelta trizulos
pret padebešu pierēm sprakst
kā negaidīta smaids raksts

vai jautājuma zibsnis — tiešs
kā mazā suna iekilkstiens.
Ko lietus murmulīgi šļupst
un pūlas atbildēt — visviens,
jo bērnu pajumts gaisīgais
ir svēti neaizskarams vēl,
līdz Mātes balss kā nāves grēks
uz mājām viņus šķērmi brēks.

Vēl, bērni, vētras sliekšanās sklīdz
zem jūsu kurpēm dubļainām.
Starp gaisa pilīm apburti
jūs stāvat. Katra vēl no tām
jums pieder. Vētru likums sens

šais slapjos ruļļos ierakstīts,
kas dzimtas tiesības jums dos
visgreznos lietus mājokļos.

GUNĀRS EKELEFS

Puķes guļ dziļu miegu

puķes guļ dziļu miegu un lampas redzoklis gaišs
bezdomu skatienā logi veras uz tumsu
bez domu bez dvēseles gleznas rāda kas uzticēts krāsām
mušas stāv mēmi uz sienas mušas domā

puķes pret pusnakti liecas lampa vērpj gaismu
kaktiņā kaķis vērpj dziļu pa kuru viņš laidīsies miegā
tīksmīgi iekrācas brīžiem kafijas kannā uz plīts
bērni uz grīdas ir klusi viņi rotaļājas ar vārdiem

balti uzklātais galds ieklausās vakarā gaidot
soļus kuri nekad neskanēs kāpnēs
vilciens var saplosīt klusumu tālu visapkārt
bet neatklāj lietu noslēpumus
liktenis dala pulksteņa sitienu decimāldaļās

Viļņu zvani

zilas ir manas ilgas zilas ir jūras
un debesu ilgas
par grūtu man cilvēku dzīve man labāk
starp gliemežvākiem un spīlēm
mani krasti ir jūras kaklarotas un jūra elpo tik rāmi
un lēni šalc ap saviem krāšņajiem oļiem
mākoņos neredzams kvartets spēlē uz krāsu stīgām
un saule mirst kā gaismas gulbis
varbūt kāds iedos man putnus laisties pakaļ saulei
tās sarkanajā ķīlūdenī kur dreb
mana fosfora zvaigzne
varbūt vajag vien gaidīt lai kāds pārvērš
manas ilgas raķetēs un liek tām
uzliesmot tur blakus tālajam mākonim
un zilas zvaigznes nolīs sarkanā vakarā
zilas ir manu ilgu zvaigznes
par grūtu man cilvēku dzīve

Nosapņota īstenība

Es neticu aizsaules dzīvei.
Es ticu dzīvei, kas šaisaulē.
Tieši tagad, kad dzīvības sulas manī vairs nekāpj uz
atvasēm jaunām
un atvasara mans gadalaiks, es atceros,
ar kādām bailēm klausījos circeņa zāgī...
Nu es vairs nebaidos.

Gaiss kļuvis nespodrs.
Lauku ceļa šaurā, sarkanīgā lenta
ievijas birzīs. Izvijas klajumos,
un ap katru vijumu
gaismas un krāsu īpatdzīves mistērija.

Skaisti ir staigāt
veca dzīvžoga pavadībā.
Tas ir mirklis, kad akmeņiem visvieglāk šķetināt mūžīgo
domu pavedienu.
Tas ir mirklis, kad šī lielā būtne
elpo un smaržo. Kāds krāsu mirdzums krēslas stundā!
Mazie kociņi. Akmeņi domīgi mainīgā zilumā.
Un lapu mežā tāds noskaņu bezgals,
it kā mežs būtu pats sava šalkoņa.

Dzeltena lapa — atkal kāds zelta dālderis.

Vienā pusē ceļam labības lauki,
otrā — sils.

Labības stieбри dzeltē līdz sarkanumam un stirpas sarkst
līdz brūnumam,
un visam pa vidu — ceļš,

pavērts vienīgi rāmam gajeļam
vai braucējam lēnprātīga zirga vilktos ratos.
Ar ko gan tāds ceļš ir sliktāks par jebkuru filosofijas
sistēmu?
Ik ainava katrā tās nokrāsā ietver sevī visas iespējamās
lauku ainavas,
kā šī dzīve ietver visas iespējamās dzīves.
Circeņa dzīvi, sliekas un āpša — ikvienu,
mūžīgu, nemainīgu, stīdzošu
arvien augstāk un augstāk — citās sfērās,
pretim vakara mākoņu dzīvei, zvaigžņu un apdzīvoto
pasauļu,
visa neredzamā un mirušo dzīvei,
jo citādas dzīves nav.
Visi dzīvo un dzīvos.
Dalās savā dzīvē un savā gaismā ar visiem.
Tur nav ne laba, ne ļauna.
Dzīvības likums
un kopības laime, kas atnāk reti, bet tomēr atnāk
kā liecība, ka esam dzīvi.
Pārejoša ir apziņa,
bet pārejošais nav veltīgs.
Tā beidzas mana bukoliskā dziesma.

Arsinoja

Es tinu, es tinu baltlinu tinumu

pār mīlotā acīm,

pār mīlotā dvēseli.

Ar brūnu, jau dziestošu tinti es rakstu

uz linu tinuma slepenas zīmes.

Kā šūpuļa dziesmu baltlinu tinumu

Ap mīlotā dvēseli — atkal un atkal...

Ak, ziedes pār brūcēm — manas neizlietās!

Ak, linu saites —* mans mūža tinums!

Nu, mīlais, tu esi kā taureņa kūna,

kas pietīta rozes pumpuram krūmā,

un lielas, lielas acis — manis dotas —

un šķīstās pieres neskartais mirdzums.

ĒRIKS LINDEGRĒNS

Ariozo

Dziļumos, savos dziļumos vienmēr mēs kopā.

Dziļumos — mūsu mīla, un nav tai kur bēgt.

Dziļumos,

mūsu divatā dziļumos,

visi vilcieni projām un stundeņi stāv —

te ir dziļumu "šeit" un "pašlaik".

Dziļumos — maigais "Tu", kas pret maiņām un

svešumu ciets,

pārvērtība, pēkšņais brīnumu brīnums, kad mēs
esam plīstoši viļņi, rožu liesma kad esam un sniegs.

Dziļumos balo pirmtēvu kauli un runā caur mums

par pētnieku atklāsmes slāpēm, par skeptiķu šaubām,

kas nospiestas ceļos

ar izvairības zīmogu pierē.

Ak, mierinājuma padebeši!

Dziļākos dziļumos — kaulu baltums un veļu tikšanās lēnā,
aiz kuras kā atbalšu atbalss šalc tālumu miers.

Tu saki — mēs tāli kā zvaigznes, kas atspīd pār jūru.

Es saku — mēs tuvi kā zvaigznes jūras atspīdā.

Dziļumos — sapnis nometis masku, lai kļūtu par tevi,

kas sāpēs no manis iet projām

un tuvojas atkal

tuvībā dziļā

arvien tuvāki tuvākā Tu.

3. nodaļa

Draugi

ABDULS MIRZAJEVS

Vien paļāvīgas miesas glāsts,
Sirds, delnās atbalsota klusi, —
Cik maz tu paņēmi no tā,
Ko es tev biju glabājusi...

Vēl skumju gaisma ir, kas smeldz
Kā viršu medus grūtais saldums,
Ir zāles zaļums neapvaldāms,
Un brāzmais rudens lapu zelts.
Spurdz putni gaviļainos pulkos,
Bet olī, viļņa skalotā,
Snauž dziesmas,
Kuras nevar tulkot
Nevienā zemes valodā.
Ir saulesrietu bronza smagā
Un vēlu ievu skurbums ass...

Cik droši vien tu esi bagāts,
Ka tev nav vajadzīgs nekas.

Vēja

Pār viņu māte lika, sargājot
No vēja pūsmas katras.
Viņš aizgāja.
Viņš nesaprata,
Vai izlikās, ka nesaprot.

Bet vakaros, kad vēji lodāt sāk
Ap mājas pakškiem
Un pa durvju spraugām,
Joprojām māte ilgi tumsā raugās
Un ieklausās,
Vai vējš, vai dēls tur nāk.

TOMASS TRANSTREMERS

Skaista, skaista kalnu diena
Mežs kā zaļas upes tek.
Vēl jo skaisti kalnu nakts
Ganu ugunsuros deg.

Gana stabule. Un mēness
Padebešu ēnās slīd.
Āzim pašā raga galā
Ai, cik spoži zvaigzne spīd!

Baltijas jura

I

Tas bija krietni pirms radiomastu laikiem.

Vecaistēvs bija tik jauns, gluži nesen iecelts par loci.
Kalendārā viņš rakstīja kuģus, ko vedis —
vārdus, maršrutus, iegrīmi.

Ieskatam 1884. gads:

Tvaikonis "Tiger". Kapt. Rovans, 16 ft. Halle, Jēvle,
Fīrusunda.

Briga "Ocean". Kapt. Andersens, 8 ft. Sandēfjords,
Hernēsanda, Fīrusunda.

Tvaikonis "St. Pettersburg". Kapt. Libenbergs, 11 ft. Ste-
tīna, Lībava, Sandhamna.

Viņš veda tos laukā uz Baltijas jūru pa brīnumainiem
salu un ūdeņu labirintiem.

Svešie kuģinieki uz borta, viena korpusa čaulā, stundām
vai dienām ieslēgti,

cik tuvu viņi paspēja sapazīties?

Sarunas stomīgā angļu mēlē, saprašanās un pārpraša-
nās, bet reti gan apzināts viltus.

Kā viņi varēja sapazīties?

Kad samilza miglas blīves: pusakla pusgaita. Viena vie-
nīga pēda sānis, un zemesrags izšausies no neredzamā
un taisni virsū.

Ik pa brīdim signāla māviens. Viņa acis lasīja neredzamo.

(Varbūt labirintu viņš zināja no galvas?)

Vilkās minūtes.

Sēkļus un šēras viņš prata kā tēvureizi.

Un sajūta mēs-te-esam jānotur, kā nesot spaini, pilnu līdz malām, ka ne lāsīte neizšļakst pāri.

Skats uz leju mašīntelpā.

Tur tērauda akrobāti, nerimtīgi kā cilvēka sirds, lokaniem kūleņiem dzen kuģi uz priekšu un garaiņi kāpj kā no virtuves katla.

II

Vējš sila priedēs. Uzelpo smagāk un vieglāk.

Baltijas nopūta salas vidū, meža dziļumos esi atklātā jūrā.

Vecā sieva nīst jūras nopūtas mežā. Viņas seja stingst sūrmē, kad uzšalko vējš:

"Domāsim labāk par vīriem tur ārā, uz kuģa."

Bet viņa dzird arī ko citu — kā es — jo mēs esam rada.

(Mēs ejam blakus. Viņa mirusi kopš trīsdesmit gadiem.)

Nopūta — jā un nē, — saprašanās un pārprašanās.

Nopūta, — trīs veseli bērni, viens sanatorijā, divi miruši.

Lielā plūsma, kas vienu dzīvību uzkur liesmā un nodzēš otru pavisam. Kā gadās.

Nopūta: "Dievs, stāvi man klāt, glāb dvēseli ūdeņu briesmās!"

Ej tālāk un ieklausies, tu nonāksi vietā, kur robežas vaļā vai, pareizāk,

viss ir robeža.

Naksnīgs klajš. Ļaudis plūst no mājokļu pusgaismas tumsā.

Balsu murdoņa.

Uzbrāž vējš, un atkal neviena. Klusums.

Nopūšas vējš — un nu jau par citiem krastiem, tiem, kuros karš.

Tiem, kuros cilvēks ir uzraudzīts tā,

ka ik viņa domai ir glābšanas lūkas.

Pat saruna starp draugiem ikreiz un patiešām ir pārbaudes akmens draudzībai.

Bet no svešākiem — sargies. Zināma atklātība, protams, jā, taču paturot acīs to ēnu, kas dreifē gar sarunas apvārsni.

Tumšo plankumu. Kaut ko melnu,
kas piepeldēs klāt, — un pagalam.
Nenolaid acis ne mirkli.
Kam tas līdzinās? Mīnai?
Pārāk konkrēti, jā, un pārāk nevainīgi arī, jo gandrīz
vai visām runām par mīnu pie mūsu krastiem ir lai-
mīgas beigas, un izbīlis pārskrien ātri.
Kā stāstā no ugunskuģa: "1915. gada rudenī mēs gulē-
jām caurā miegā utt."
Vilnī zvārojās mīna
lēnā dreifā uz ugunskuģi, iegrimst un uznirst,
reizēm ūdenī slēpjas, reizēm paglūn kā spiega acs pūlī.
Komanda baiļu sviedros bliež pa mīnu ar šautenēm.
Velti. Jālaiž vien laiva lejā, jāuzmet gara cilpa un mazpa-
mazām lēni un piesardzīgi jāvelk pie spridzinātājiem.
Vēlāk to mīnas čaulu iesprauž kādā smilšainā dārzā par
rotu starp *Strombus Gigas* gliemežnīcām no Rietum-
indijas.
Un jūras vējš sausās priedēs pūš kā pūtis pāri kapsētas
smiltīm, ap greiziem kapakmeņiem, loču vārdiem.
Sausi noelšas lielās durvis, vērdamās vaļā,
un lielās durvis, vērdamās ciet.

III

Pustumša Gotlandes dievnama stūrī maigi vizoša
pelējuma plāvā vēderains smilšakmens pilons —
12. gadsimts — akmeņkaļa vārds te joprojām
spīd kā zobu rinda masu kapā:

HEGWALDR

Vārds un darbs:

Tie ļaužu spieti, kas drūzmīgi spraucas no šī un no citu
pilonu apaļumiem.

Laba un ļauna atzīšanas ābols uz pusēm.

Herods pie galda: cepts gailis sasiņ spārnus un noķercas:

"Christus natus est" — un sulainim nocērt galvu —
turpat blakus ir bērniņš dzimis zem seju ķekariem, cie-
nīgiem un bezpalīdzīgiem kā jaunu pērtiķu ģimji.

Un dievbijīgo iztrūcinātie soļi

bēgot atbalsojas noteku pūķa zvīnās.

(Atmiņu tēli spilgtāki, kad redzēti tieši, vēl spilgtāki,
kad atmiņā pilons griežas kā lēni rūcošs karuselis.)

Nekur aizvēja. Visur risks.

Kā tas ir bijis. Kā būs.

Tikai iekšienē miers, kuģa tilpnes ūdenī, ko neredz neviens,
bet aiz ārsienām plosās karš.

Un miers tikai pa pilītei, varbūt naktī, kad neko
nemanām, vai guļot slimnīcas palātā ar adatu vēnā.

Cilvēki, zvēri, ornamentī.

Ainavu nav. Ornamentī.

Misters B., mans draudzīgais ceļabiedrs, trimdā,
izbēdzis no Nolaupītās salas, saka:

"Es jūs apskaužu. Daba man neizsaka neko.

Bet *cilvēki ainavā*, tie gan."

Ainavā ir cilvēki.
Foto no 1865. gada. Kuģis pie steķiem zundā.
Piecas figūras. Dāma gaišā krinolīnā kā zvans, kā puķe.
Kungi kā pirmie mīlētāji pliekanā lugā.
Visi tik skaisti, tik nedroši mirklī pirms izdzišanas.
Uz brītiņu izkāpts krastā. Tad viņus nodzēsīs.
Un tvaikonis ir no senpagājušajiem laikiem —
garš skurstenis. Sauljums. Šaurs korpuss —
līdz pēdējam svešāds. NLO nosēdies krastā.
Viss cits šajā foto ir satriecoši reāls:
sīkie viļņi,
pretējais krasts —
es varu pārļaut plaukstu pār klinšu šķautņainiem vaigiem,
es varu sadzirdēt egļu nopūtas.
Tas ir blakus. Tas ir
šodien.
Vilni ir aktuāli.

Simt gadus vēlāk. Viļņi nāk no nevienam nepiederošiem
ūdeņiem un plīst pret klinti.
Es eju gar krastu. Iešana gar krastu arī nav tāda kā senāk.
Jāredz par daudz un jādzird par daudz, un sienas par
plānām.

Katrai lietai ir vēl viena ēna aiz parastās,
un to jūt velkamies pakaļ arī vismelnākā tumsībā.
Ir nakts.

Stratēģiskais planetārijs rotē. Lēcas blenž tumsā.
Nakts debesis mudž vienos numuros. Tos savāc
mirdzīgas bufetes atvilktnē,
kur mīt siseņu tūces enerģija, kas var nopostīt Somali-
lendas platību pusstundā.

Nezinu, vai esam savā sākumā, vai pie gala.
Kopsavilkums nav izdarāms. Kopsavilkums ir neiespē-
jams.
Kopsavilkums ir mandragora.
(Uzšķir māņticības enciklopēdiju:
MANDRAGORA
brīnumdarīgais augs,
kas, rauts no zemes, izgrūž tik šaušalīgu kaucienu, ka
cilvēks krīt beigts. Jārauj sunim.)

IV

No aizvēja puses.

Tuvplāni.

Brūnaļģes: Zāļu meži staro dzidrajā ūdeni, zāles ir jaunas, gribas emigrēt uz zāļu valstību, izstiepties visā garumā uz sava atspulga un iegrimt dziļumā, cik nu tā ir — zālēs, kas turas stāvus pie saviem gaisa pūšļiem, kā mēs turamies pie savām idejām.

Jūrasbullis: Zivs, kas ir krupis, bet gribētu kļūt par taureni, un daļēji viņai tas izdevies, slēpušies jūraszālēs, tikusi tomēr tīklā, bezcerīgi sapinusies ar saviem aizkustinošiem dzelkšņiem un kārpām — tam, kas izpiņķēs viņu no tīkla acīm, rokas spīdēs no gļotām.

Klints: Saules piesildītajā ķērpī kukaiņi rosās, tie tek kā sekunžu rādītāji — priedes mestā ēna lēni un cienīgi rāda stundas — manī laiks apstājies, laika bezgalība prasa aizmirst visas valodas un atklāt *perpetuum mobile*.

Aizvēja pusē var dzirdēt zāli augam: tādu sīku bundžiņu rīboņa pazemē, neskaitāmu gāzes liesmiņu kyslā dārdoņa — tā tas ir, kad dzird zāli augam.

Un tagad: ūdeņu plašums bez durvju, bez logu, robeža vaļā veras jo plašāk un plašāk, jo tālāk tu sniedzies.

Dažudien Baltijas jūra ir rāms, bezgalīgs jumts.

Sapņo savus vientiesīgos sapņus par kādu, kas rāpo pa jumtu un pūlas atmudžināt karoga auklas,

pūlas pacelt

to lupatu,

karogu, ko tā izdilinājis vējš, nokvēpinājuši kuģu skursteņi un izbalinājusi saule, ka neatšķirt, kādas valsts.

Bet — līdz Liepājai tālu.

30. jūlijs. Zunds laikam sajucis — virmuļo medūzās reizi pa ilgiem gadiem, medūzas sūknējas uz priekšu rāmi un pacietīgi, tās visas no vienas dzimts: *Aurelia*, tās peld kā balti ziedi jūrā bedītam nelaiķim, izņemtas no ūdens, viņas zaudē jebkādu formu, kā neapraktāma patiesība, izcelta no klusuma un pasniegta inertām masām, bet viņas ir netulkojamas, viņām jāpaliek savā elementā.

2. augusts. Kaut kas prasās būt izteikts, bet vārdi neļaujas. Kaut kas neizsakāms, *aphasia*, nav vārda, bet varbūt stils...

Var pamosties nakts vidū, piezīmēt dažus vārdus uz tuvākā papīra, laikraksta malas (vārdi izstaro nozīmi!) bet no rīta tie paši vārdi vairs nenozīmē neko, bezjēgas ķeburi, pārteikšanās. Vai garām paslīdējuša nakts stila fragmenti?

Mūzika nāk pār cilvēku, viņš ir komponists, bieži atskatīts, taisa karjeru, kļūst par konservatorijas rektoru. Laiki mainās. Priekšniecībai viņš netīkams. Viņa skolnieks K. prokurora lomā. Viņu nosoda, atceļ no amata, padzen. Pēc dažiem gadiem nežēlastība ir cauri, viņš rehabilitēts. Tad trieka: paralīze sit labo pusi ar afāziju, saprot tikai īsus teikumus, izgrūž nesakarīgus vārdus. Viņpus slavai un zaimiem. Bet mūzika palikusi, viņš komponē pats savā stilā.

Uz mūža beigām viņš kļuvis par medicīnisku sensāciju, raksta mūziku tekstiem, kurus vairs nesaprot — gluži kā mēs mūža garumā pūlamies kaut ko izsacīt dūcošā juceklīgā vārdu runas korī.

Piemiņas lekcijas semestriem no vietas. Klausos kopā ar ļaudīm, kurus nepazīstu (kas jūs esat?), tad katrs iet savu ceļu. Profili.

Es skatījos zemē un debesīs, skatījos tālumā, un kopš tā laika rakstu vēstules mirušajiem uz rakstāmmašīnas, kurai apvārsnis par lenti. Vārdi klakst veltīgi, ne zīmes nepaliek.

Es vilcinos ar pirkstiem uz durvju roktura, skaitu mājas pulsu. Sienas tik pilnas dzīvības. (Bērniem bail gulēt mazajā bēniņu istabā; kas manī vieš drošību, viņus biedē.)

3. augusts. Rasotā zālē šļūkājas sveiciens no viduslaikiem, vīngliemezis, liegi pelēcīgs, iedzeltens starojums, mājiņa uz vienas auss. Gliemežus ieviesa mūki, kāri pēc *escargots* — franciskām, viņi lauza te akmeņus, dedzināja kaļķi, sala piedēvēja viņiem kopš 1288. gada, karaļa Magnusa dāvana.

Koki gāzās, krāsnis liesmoja, kaļķis sagula klosterā mūros. Brālis gliemezis gandrīz nekustīgs zālē, radziņi ievelkas, bīdās laukā, nemiers un šaubas... Cik līdzīgi man manos meklējumos!

Vējš pūtis rūpīgi augu dienu
— šēru zālītes pārskaitījis visas līdz pēdējai —
nu saritinājies atdusai pašā salas vidū. Sērkociņa liesma
stāv taisni*
Jūras glezna un mežu glezna tumst vienlaikus.
Piecstāvīgo koku lapotnes samelnē.
"Katra vasara ir pēdējā." Tukši vārdi
dzīvai radībai vēlas vasaras pusnaktī,
kur sienāži steidzīgi zumina savas šujmašīnas
un Baltijas jūra blakus,
un vientuļlais sūknis stāv mežarozēs
kā jātnieka statuļa. Ūdens garšo pēc dzelzs.

VI

Vecāsmātes mūžastāsts, kamēr nav aizmirsts: vecāki mirst
jauni. Tēvs pirmais. Kad atraitne zina, ka slimība veiks
viņu arī, viņa iet no sētas uz sētu, iras no salas uz
salu ar bērnu pie rokas: "Kas pieņems Mariju?" Un
pieņem bērnu tā svešā māja viņāpus līcim. Labumu
tur liku likām. Klētīs, ne sirdīs. Dievbijības maska no-
krīt, un cauri ar Marijas bērniņu. Bezalgas kalpone
salā un salkumā. Gadu no gada. Nebeidzamas jūras-
slimības nelabums zem garajiem ariem. Baiļu stin-
gums pie galda. Skatieni. Līdakas āda čirkst mutē:
esi pateicīga, esi pateicīga...

Atpakaļ viņa neskatās nekad,
tāpēc tik labi redz to, kas priekšā,
un tver to ar abām rokām.
Laukā no aplenkuma.

Es viņu atceros. Viņai varēja pieglausties cieši, cieši,
un nāves mirklī (robežu pārejot?) viņa sūtīja domu
tā, ka es, piecgadīgais, sapratu, kas noticis,
pusstundu pirms viņu zvana.

Vinu es atceros. Bet blakus tas brūnais foto
pavisam nepazīstams;
vīrs tā ap trīsdesmit: sparīgas uzacis,
seja veras man tieši acīs
un čukst: "Te es esmu."
Bet kas "esmu"?

Neviena vairs nerast, kurš atcerētos.

TB? Izolācija?

Reiz, kāpdams augšā no jūras
pa akmeņainās piegāzes tvanīgo zāli, viņš apstājās
un juta melnu saitī pār acīm.

Te, aiz biezajiem brikšņiem — vai salas senākais nams?
Zema, divus gadsimtus veca zvejnieku būda, smagu, pe-
lēku baļķu tēsums, un modīgā vara atslēga spīd kā
riņķis degunā vecam bullim, kurš negrib vairs slieties
kājās.

Gurdi plokoši baļķi. Un jumta senie dakstiņi noslīdējuši
krustām un šķērsām

(zemes griešanās gadu gaitā izļoga stingrās kārtas)
tas man atgādina... es biju... pag — vecā ebreju kapsēta
Prāgā,

kur mirušie dzīvo vēl lielākā šaurībā, nekā tas šaisaulē
bijis, kur akmens pie akmens un akmens.

Tik daudz mīlestības tie sargā! Dakstiņi ar ķērpju rak-
stu nezināmā valodā ir šīs arhipelāga tautas geto kap-
sētas akmeni

stāvus un ļimšus —

Būda staro no tiem,
kurus kāds zināms vilnis, kāds zināms vējš
sadzīnis te,
viņu liktens pielemtā vietā.

Divas pilsētas

Divas pilsētas pārpretī jūrai:
tā viena, kas naidnieku rokās, ir tumša;
tā otra ar uguņu pirkstiem
vilina tumšo un apmāj.

Neatmaņā es peldu
pa nīrbīgo atspulgu straumi...
Taures pūtiens šķeļ nakti vai drauga balss:
- Ņem savu kapu un staigā.

Klusums

Ej garam, te viņi aprakti.
Tikai mākonis pāri saulei...

Nosmakšana ir kā debesskrāpis,
kas staigā pa naktīm.

Guļamtelpās atveras liftu šahtas,
tumšas kārtis pret dziļumiem.

Puķes uz ūdenskapa. Taures un klusums.
Ej garām, te viņi bedīti.

Galda sudrabs gan dzīvo kā siļķu bars
dziļi dzelmē, kur ūdens jau melns.

LINA KOSTENKO

Stāv pašās rozēs zelta šūpulītis
Un nama zilos plakstos atspulgs sārts.
Tik mēms tas dārzs. Tik tīrs tas gaismas brīdis.
Jau sākums ir. Bet nav vēl dzimis vārds.

Pār skursteni plaukst balti dūmu ziedi.
Vēl it nevienu nesauc it nekā.
Un mākoņi, pie vārda nepiesieti,
No zilgmes nāk un aizpeld tālumā.

Vēl pats par sevi Bēthovens ik pirkstiņš
Pa skaņai dārza vieglās šalkas šķir,
Un saules acs met neizteiktas dzirkstis.
Vēl vārds nav piedzimis. Bet dzeja — ir.

Skumju pieskāriens

Etele un Liliana — vecai sievai nepiedien
Tādos trauslos vārdos saukties — Etele un Liliana...
Bet tas Dundurs, ai, tavs Dundurs, spīvais asteroīds skrien.
Apsveļ Kijevu un Temzu viņa rūgtā mirdzēšana.
Debesskrāpja stumbenis. Augstums tukšs un blāvs.
Vientulības šūpulis — simtpadsmītais stāvs.
Vakari pār Ņujorku spindz kā nesātīgas mušas
Upju līkus — tur, zem tiltiem — raibā spietā aplipušas.
Etele un Liliana. Zārku liftā novedīs
Un neviens, neviens, neviens... Tikai nakts un aiziešana,
Kas to minēs? Nekrologs? Nāves sludinājums īss
Lapaspusē pēdējā... Etele un Liliana...
Žēl, ka nav te kamīna. Pledā tinas sasildīties.
Mēmi klieudz no Bībeles apustulis Jānis.
Pēkšņi Dundurs. Strauju soli ienācis un ceļos krīt:
- Vai tu mani pazīsti, Etele un Liliana?
Esmu tava jaunība. Esmu laikā. Esmu telpā.
Es — tavs sirdsdēls. Domas dēls. Tavu brūču rētās.
Notrīc roka, kruķi sažņaudz. Aizsitusies elpa.
- Tā patiešām esi tu? Liliāna... Etele?
Rūgts tas smīns, līdz asinīm sakniebtajās lūpās.
Apkārt melnu katafalku nelondonas migla kūp.
Zelta torņi Kijevā. Manas bērnu dienas zvana:
Etele un Liliana... Etele un Liliana.

Steinica gambīts

Ir prāti —
Staraini kā negaidītas ausmas,
Kā ēzes liesma,
Ūdenskritums skaļš.
Bij viņa prātam dzirnakmena gausums,
Kas katru graudu trīskārtīgi maļ.

Viņš nemīlēja azartu,
ne risku,
Ko iedvesma un ģēnijs dzirkstīm šķeļ.
Ne šaubu sazarots,
bet gluds un izkopts
Bij viņa domas pacietīgais ceļš.

Pār melni baltās frontes mēmo dēli
Springst pavēlnieka nekļūdīgais skats.
Un spožākajiem meistariem ik spēlē
Kā liktens roka —
Neizbēgams mats.

Bet straume lēnākā reiz pārrauj katru dambi,
Ja laika gaitā dziļu smagums krāts.
Tā dzima viņa nemirstīgais gambīts,
Kur saliedēti iedvesma un prāts.

Pat svētulis tā netic pirmdzimtajam grēkam,
Nav tādas pārlicēbas māksliniekam dots,
Kā Steinics uzticējās valdonīgam spēkam,
Kas viņa domu bērņā iemiesots.

Vien sapņa liesmā norūdījies likums
Tik karsti prasa sevi cīņā sviest...

Tā Steinics pirmo reizi sakauts tika
Un radītāja šaubas sāka ciest.

MIKOLA VINHRANOVSKIS

Es rādīšu jums dārzu. Iesim dārzā,
Kur ābelei uz ceļiem aizmiegs vējš,
Kur Piena Ceļa kritums sīkām pārslām
Pār puķu acīm blāvu mirgu sēj.

Es rādīšu jums plūmes. Ziliem gurniem
Kā saldi sveķi tās gar stumbriem ris.
Es rādīšu jums saules sulīgumu,
Ko dūrē dzeltenajā sažņaudz bumbieris.

Bet druvā guļ zem vārpām ausmas strēles
Un snaužot klausās kviešu rāmā stāstā.
Sirms klusums miega savalgotā mēlē
Čukst dārzam šūpuļdziesmu, čukst un glāsta.

Un vēl ir sikspārņi. Tie greizos spārnos kārstās
Un sapinas nakts izirušos matos.
Es rādīšu jums dārzu. Iesim dārzā.
Mums zaļu acu rūpes sejās skatās.

Jau pārkāpusi saule mežu galiem
Un tālumus sev aizvedusi līdz,
Ap ciemu krēsla zilās plaukstas saliek,
Un miglas plēnes ābeļdārzos stīdz.

Ēd ļaudis vakariņas. Galdā borščs vai kulišs,
Pār kokiem rūsa uzplaiksni un dziest.
Kāds klusi jautā: "Zeme, tu jau guli?
Dod ūdeni no akas padzerties!"

Kāds ilgi nevar norimt. Ilgi taujā.
Bet zeme guļ, un dziļš ir viņas miegs
Ar brūno seju kviešu siltās saujās...
Ak, cilvēk, cilvēk, kāpēc viņai liegt,

Tik mīļai, nogurušai, rieta rāmo dusu,
Kad migla kūp un apkārt miers ir tāds,
Ka gribas prasīt: "Ko tu trokšņo, klusum,
Kam rasu šķindini un biškrēsliņos šņāc?"

Tev, cilvēk, kādi dienasvidus buli
Vēl tvano asinīs, liek smagu slāpi ciest
Un čukstēt tumsā: "Zeme, tu jau guli?
Dod ūdeni no akas padzerties!"

Mēs pienākam... Un stirpa mani pazīst
Jau iztālēm, kā gaidījusi būtu,
Un metas man ap kaklu — jauna, karsta,
Ar nobriedušu salmu kuplām rokām,
Ar vārpu vālēm apdedzinot mani,
Un izmisīgi atraujas... Man blakus
Tik tuvu, tuvu sievietē stāv sveša,
Un acis viņai milzīgas — kā naidis,
Kā svaru kausi, kuros mana mīla...
Mēs kāpjām stirpā svinīgi un mēmi
Līdz zelta šķipsnās izspūrušai galvai,
Kas matus skalo debess straumē melnā.
Un sievietē man vēja alpās izmet,
Lai lecu zemē, lai no stirpas lecu
Es rudens tumsas bezdibenī dobjā.
Un es jau soli pasperu uz malu,
Jau liecos pretim zemes rūgtai dvašai,
Kad stirpa pēkšņi aug zem manām kājām
Un mani arvien augstāk, augstāk ceļ
Pār ciema jumtiem un pār stepes klaju.
Jau mākonis ap maniem pleciem nokūp,
Jau mani vaigi debess dzidrā valgmē,
Jau manas krūtis melni viņi skauj —
Un visu Ukrainu es pirmo reizi redzu
Caur baltu gaismu, noslēpuma austu,
Ar visu šķīstāko un svētāko, kas dzīvē
Pār mani zilgmē celts un lejā gaida.
Un lecu es. Un sievietē tad smejas.
Ar savām dusmām iesmejas man acīs,
Jo ne jau viņas dēļ es lecu naktī
No augstās stirpas satvīkušā zelta.

Pat pakustēties baidos... Klusums gaišs.
Nav tāda viegluma un brīves bijis krūtīs...
Vai pavasara šūpoles tā laižas,
Un tīrās debesīs es uznests būtu?

Vai kāds ar maigu piedošanu skatā
Pār manu sirdi gaidot noliecies?
Es nepazīstu tevi... atsaucies!
Man grēksūdzei jau sen kā viss ir gatavs.

Bet nav neviena. Klusē klusums gaišais.
Un šūpoles pār gaisa kalniem laižas,
Kāpj zili zaļās straumēs debess plūdi.

Uz sliedžu domu neizteiktā gaisma.
Mans trauksmes dzītais nemiers, laiks tev aizmigt..
Nav tāda viegluma un brīves bijis krūtīs!

Atauļoja zirgi — melni zirgi, sirmi,
Atauļoja zirgi — pakaviem pa sirdi,
Pakaviem pa likteni...
Aizzviedzas no sāpēm.

Uzslējās pret vēju — savu sāpi slāpēt.
Zviedziens pāri cirtieniem, pāri pašu cirstiem.
Tādi mani zirgi... asaras caur pirkstiem.

Sils savus ziedus atziedējis jau —
Vairs tikai priedē pelēkā zied dzenis,
Un miglā zilgo vēlīns ziedpulkstenis.
Tā visa ziedēšana. It kā ir un nav.

Pa saulei rudo zāli spīdinot,
Rīts notrauc atlikušās rāsas zīles.
Neviens vairs negaida... tā mazā meža pīle
Spurc vilku vālēs, tevi brīdinot.

Bet mana sirds vēl tevi nepazīst,
Ne sevi, ne to dzeni, ne to silu...
Pār manu tautu debess zilums līst,
No stāviem mākoņiem augsts debess zilums.

Jau toreiz, agrā vasarā, kad smaržo
Pēc pirmā siena kūtsaugšas, kad spīd
Starp kartupeļiem ķirbja ziedu taures,
Jau toreiz gļēvu tevis pamešanu
Es nēsāju kā akmeni uz sirds.
Jau toreiz redzēju es sāpju melnas acis
Un pilnas ausis asaru man blakus
Uz izbalušā spilvena, un mute
Ar skumju aiztrīsienu mutes kaktiņos.
Jau toreiz, agrā vasarā, man likās —
Tu atrādīsi sevi darbā, bērnos;
Un laiks un tālums visu nodzēsīs.
Cik aplams biju... Nu jau gadu gadiem
Pa manām pēdām tava ēna staigā.
Un nedzēšamas mīlas zelta vārdi
Uz manām lūpām aizkaltušām skan.

Ivana Bohuna nakts

Tu, sāpe?

Sāpi,

sāpi tad,

nav vērts

Tev valdīties...

Tā, sāpe, tava diena,

Kad, šļakstīdama paguruma slienas,

Pār mūsu zemi poļu mēle sēc.

Un zobeni pār zirgu krēpēm svilst.

Un apsviluši pīķi asins krēpām.

Uz āķiem ribas...

Vārnas knābja šķēpā

Acs, savu nāvi redzējusi, milst.

Posts mūsu ceļos aizvelk brīves pēdas.

No namu sliekšņiem ļaužu pēdas zūd.

Mūs visos vējos izsēj tāda bēda,

Ka zvērs bez cilvēka par cilvēku sāk kļūt.

Nakts.

Akla nakts.

Bez debesīm.

Bez zvaigznes.

Un paslepeni pakavi pa plienu.

Pa klusu klusu taku.

Neuzplaiksna

Ne dzirksti pakavs.

Pakaļ nāve lien

Un gaida.

Meklē.

- Tatāri kur? -

Līķi,

Uz līķiem līķi...

Tumsā zobens gārdz,

Un aizelšas no krūtīm izrauts pīķis,

Un aizelšas no rīkles izrauts vārds!

Un bezdebesu debesis ar ragiem

Šķeļ sarkans mākonis.

Guļ klusums nomocīts.

Guļ būdas.

Riteņi zem ratiem smagiem

Guļ miegu apaļu.

Vējš stobru nāsīs sīc.

Bet lodēm sapņos galvas nāk un sirdis...

Kas liecas tur pār mani?

Negods, tu?

Jau klāt?

Jau mūsu kauna vaidu dzirdi?

Jau lauku min, kur mūsu kauli trup,

Kur katru smilgu mūsu asins dzirdi?

Nav mums vairs kapu.

Aizbēguši sen.

Un aizbēgusi Dņepra.

Ūdens vien.

Un vilku debesis pār vilku gadsimteni

Uz vēdera pa posta zemi lien.

Kā Dieva svaidīts valdnieks pār mums ceļas

Pus-taisnība, pus-brīvība, pus-dzīve,

Un bezvalodas nebūtība stīvi

Ar skatu nedzīvu stāv basās tautas ceļā.

No dvēslēm, kas kailas dreb un vārgas,

No acīm, sājpu asarās kas aklas,

Bēg brīvība, bēg viņas gars un vārds,

Un plātās verdzība ar zelta ķēdi kaklā.

Nekur neviena.

Taisnība guļ kņūpus
Un savas asinis no ceļa grambas lok.
Un izvarota mīla sirdīs smok.
Deg spirta dvingā dvēseles un lūpas.
Nekur neviena.

Dadžu acis slapjās
Kā samirkušas bites nomirst cērpos.
Un hana zirgs ar ausīm nakti cērp,
Un mēness sirpis nakti kūļos sapļauj.
Ak, nedod Dievs, ak, nedod Dievs, nevienam,
Ko manai tautai...
Bet, ja dod, tad dod!
Tad nāvi dod!
Tad nevārdzini — nokauj!
Tad lai ne vārds, ne miņa nepaliek,
Tad lai no zemes noslaucīta tiek,
Ja tādas mokas ciest,
Lai labāk nav tad
Šīs tautas...

...Ne raudāt mums, ne ceļos mesties.
Vien posta lepnums.

Mēms un stalts
Stāv taisnu muguru.
Un nestiepj
Tas roku zvērestam...
Ko šalc
Aiz loga, lapkriti?
Ko šķaidies
Ar asiņainu zeltu?
Vergu zelts
Tik ātri izplēn.
Kādās sāpēs svaidies

Pa visiem vēju vējiem?

Kas tev smeldz?
Nu ko tu, lapkriti...

Bet es?
Ko pats?
Kā dzīvotu, kā būtu,
Ja varētu no pašas mazotnes
Par jaunu sākt?
Šīs stundas grūtums
Tad mani apietu?
Ak, liec
Jel mieru...
Ļauj man noskatīties,
Kā lietus aprasotā logā triec
Vējš virpuļainu lapu raibās pītes...
Liec mieru labāk.

Kas tev daļas,
Kā dzīvotu?
Nu, lūdzu...
Ko tu urdies?
Ļauj, lai es lasu, kādas vēstis zaļas
Man raksta kazenājs ar ķeburainiem burtiem.
Jo tās ir pēdējās.

Pa strautiem
Peld akāciju laivas smailās
Un kļavu plosti.
Miglas auti
Plēš apmales gar birzīm kailām.
Vien priedulāju sirmie eži
Bož asus kažokus.
Nāk sali.
Drīz apbirs, apbirs mani meži,
Un tas būs gals...

Bet neraudāt.

Bet ceļos neļimt.
Stāv vīrišķības lepnums stalts
Ar taisnu muguru.

Kā dzīvotu?

Tāpat.
Un grieztos
Man citu rētu tarba plecā.
Šī krogu Ukraina pa vecam
Gan dzīrotu, gan badu ciestu,
Un asiņaini jatagāni
Pār dadžiem pilētu.
Bez manis.

No debesīm līdz zemei mīla krūtīs.
Par vēlu.
Kaila zara nagans rūtī.

Nav ilgi vairs...

Jau viņas ceļā,
Jau dzirdu aulekšus.
Jau brāž
Un mutuļiem pār kļavām veļas
un lupstājus ap sētu gāž.
Šņāc tumsā izkaptis.
Pār mani
Tām jākrīt.
Mirkli vēl, un šķels
Pa kaulam kaulu.
Aizplēsts zvans
Tā nočerkst...
Dzelzs uz dzelzs.
Gik viņu daudz...

Es nezināju,
Ka tik daudz nāvēs vienam mirt.
Nē, tā nav nožēla, ne vājums,
Bet viņām durvis noslēgt sirds
Un dzīve nevar.
Viņas nāk.
Nāk ticības un domu nāve.
Nāk mīlas nāve.
Skumju nāve.
Un patiesības rūgtā nāve.
Un uzticības nāve.
Ceļi
Ir galā.
Galā esi tu.
Bet neraudāt.
Bet ceļos neļimt.
Tev, izmisuma lepnums, stāvēt
Ar taisnu muguru.

Gar vezumiem, pīķiem un karogiem veciem,
Gar pakavu izmītām gravām,
Uz ubagu pleciem,
Uz kazaku pleciem
Zārks atgriežas dzimtenē savā.
Tur mani nes.
Manu zirgu ved.
Zirgs iet ar nokārtu galvu.
Ceļa putekļus jaucot,
Vējš no Viņņicas met
Pār zārku vīstošu malvu.

IVANS DRAČS

Balāde par spaini

Es — cinka forma. Saturs — ķiršu ogas
Ar viegliem putekļiem uz sarkanuma skaudrā.
Pēc augstām zilgmes dzīrēm vēju krogā
Nu viņas lejā ir un laižas skurbā snaudā.

Es — cinka forma. Bumbieri mans saturs —
Šie saules sāncensoņi. Dārzu rudās sveces,
Ko rītos uzlasa ar brunču malu platu,
Kad zālē aizmaldījis nakšu melnais neceļš.

Es — nošķelts konuss. Forma. Saturs manī,
Vai gribu, nejautādams iekšā lejas brīvi.
Var iebirt melones. Var diļļu klēpis tvanīgs.
Var sīpolloki, kraukstīgi un sīvi.

Es — cinka forma. Saturs neatkarīgs
No manis. Klausīgs laikam, vajadzībai.
Un tukšā dienā, kad man nav ko darīt,
Es guļu pilns ar debesīm līdz stīpai.

Manu nakšu dziļā dziļumā
Balta svece deg
Nāca vējš un nenodzēsa
Nāca vērsis nenodzēsa
Nāca zirgs ar sirmām krēpēm
Nāca tanks uz pirkstugaliem
Debess izpletņi uz pleca
Lidmašīna nāca
Nenodzēsa Nenodzēsa
Pieliecās un dedza
Vējš sev sveci
Zirgs sev sveci
Vērsis tanks un lidmašīna
Visi dedza sveces
Gāja liela stikla pils
Nesa sīku sveci
Gāja niecīgs pelēks odiņš
Nesa milzu sveci
Manu nakšu dziļumā
Balta svece deg
Mana laime Manas mokas
Neizteiktā spalgaiss mēmums
Baltā svece

Koki mani gaida

Koki jau mani gaida,
Un lapas krīt lēni pār taku,
Un palsas zvaigznes krīt plaukstās
Miegs vīstošā zālē krīt.

Bet tur, kur mani jau gaida,
Vēdlodziņš skumji nočīkst
Un debesis vilnas šallē,
No vēja sargoties, tinas.

Tur, kur mani jau gaida,
Pie lūpām piespiesti pirksti,
Tur joku man glabā — mēmu,
Un asaras glabā — sausas.

Jo tur, kur mani jau gaida,
Klīst tvanīgi skurbs mans saprāts
Līdz ceļiem uzrautās biksēs
Pa siltu lietu zem kokiem.

Un tur, kur mani jau gaida,
Uz gultas klāj smagas segas,
Stiepj pretim man smagas rokas
Un tikumu — smagu jo smagu.

Noslēpumi

Vienam manam noslēpumam — acis brūnas,
Otram manam noslēpumam — zilas acis.
Vienam manam noslēpumam — sirds tik maiga,
Otram manam noslēpumam — cieti ļauna.
Vienam manam noslēpumam — sudrabgredzens,
Otram — alvas stīpiņa uz pirksta.
Kas gan tie par noslēpumiem, tiešām?
Zini krāsu, dziļumu un jēgu?
Galvu nianse kā dzelmīgs atvars sagriež,
Ja to jauc ne divas vairs, bet trešā,
Ja, uz dūmainajām ķepām paslējusies,
Laiza sirdi nianse jau simtā,
Tikai nojausta, bet skaidrāka par skaidru?
Noslēpumi — sfinksi, jūsu mīklas
Neapvainos veselīgais saprāts:
Godbijībā klusā pie jums nākšu
Es pa neticības iemīdītu taku
Skepses, melnu šaubu sūrās pēdās,
Un pār mani — jūsu acis brūnās,
Un pār mani — jūsu siltais maigums;
Tikai maigumam vēl sausās gaidās jākalst,
Tikai acīm jāskatās uz ceļu
Ilgās naidīgās pēc manas rokas, kurā
Sudrabasarām raud sudrabgredzens...

Rudens etīde

Loga ruts — neliels akvarelis.

Smalki, ar ķīnisku grāciju zīmēti zariņi izvijas, ligojas, mirgo un melno uz gaišzila fona — tikai divu pienbaltu lampu ripuļi mēmi kūst mirstošā zaļuma ņirbīgā klusumā...

Pusmūža sieva un puisītis tumšzilā beretē:

- Māmuc, es neiešu tālu.
- Māmuc, un, pat ja es aizietu tālu, es pārnāktu atkal pie tevis.

Gaiss, salnas un sarmoti saspringtu debesu pievilcies, sašķeļas skanīgos vižņos. Dzelkšņoti rūsainie kastaņi — milzīgi zelta eži. Vadus liec biezo mākoņu smagums un sirma, akla, brokāta šallēs satinusies migla. Cementa balsts dvašo pirmo salu un skāņi sālītu, liekas gandrīz, ozola mizas elpu...

- Dēliņ, un ja nu tu pārnāc, bet mātes vairs nav?
- Dēliņ, ja nu tu pārnāc no tāltāliem ceļiem un māte jau nomirusi?

Mašīnas rakstainiem zīmogiem silti un dobji presē ar riepām izmazgātos asfalta audeklus, bet kastaņi, sulīgi kraukstot, lido no apsvilušās dūmakas biežuma, pārbīlī palecas un, nometuši adataini zaļos kamzoļus, gurdi veļas pretim slapju kurpju mikropora zolēm kā tvirtas, spīdīgas bumbas...

- Māmuc, es tev atstāšu beretīti, tikai laid tagad mani, es no mašīnām nebaidos, es salasīšu tev kastaņus, tu jau man esi laba, māmucīt...

Lāsmenis mākoņos, staru kaskāde, saules ūdens kritums, domīga pusmūža sieva un tumšzila beretīte viņai klēpī.

VITĀLIJS KOROTIČS

Man, zāle, pastāsti,
Kā pasaulē tu nāc,
Kā iegriezies tu pusnakts vēja blīvē,
Kā ticējumu saknes ieaug dzīvē.
Kāds brīnums papardēs
Ir liesmu ziedam krāts...
Tu iztulko man zaļo rakstu jēgu,
Kur asnu rindās izteikts zemes prāts.
Un kādas sulas baro tavu spēku,
Kad atsperies uz sīko stiebru kājām
Un betons salūst,
Salūst ietves klājums,
Caur tveices ugunīm,
Caur sprēgājošu salu
Tu savu zaļo stīgu dziesmu nes.
Tā dzejas asni stīdz caur prozas vāliem.
Un tu jau zini, kāpēc lūdzu es,
Lai dzīves likumus
Tu iemāci man, zāle.

Šī gaisma nak no zvaigznēm,
kuru nav.
Jau tūkstoš gadu Visums mēmi skatās,
kā staru strēles bezdibenī trauc
un pēdas neatstāj uz tumsas ceļa platā.
Bez skaņas smalkās stīgas slīd un slīd
uz neatgriešanos — kā atblāzma pēc rieta.
Un tur,
kur mūsu acīm gaisma spīd,
būs mūsu bērnu acīm — tukša vieta.

Zivju laime

Tā viņas savu īso mūžu vada —
Zied pāri lilijas
Un plosti peld...
Snauž dūņās karūsas un vārsta mutēs platas,
Un cieņas pilns ir gludo sānu zelts.
Ir viņas laimīgas, kad rīta saules staros
Tik mīksti aļģu leknie meži spīd
Un viņu bērni paēdušos baros
Skrien sīkas zivju palaidnības dzīt.
Ir visi dzīvi,
Visiem pilns ir vēders.
Kā slinki burbuļi slīd pārticīgas dienas.
Un karūsām patiešām maza bēda —
Kā dzīlēs tiekties
Vai kur augstāk pakāpt...
Un grūti viņām padomāt bez smiekliem
Par lidojošām zivīm,
Zivīm trakām.

LEONĪDS ČEREVIČŅIKS

Kurgāns

No lielās upes, ja pa stepi vien
Iet dienu un vēl nakti iet uz rietiem.
No aizauguša lielceļa pa kreisi
Stāv kurgāns.

Es agrā vasarā to uzgāju. Un bija
Pats dienasvidus. Tveicē sabiezējis
Gaiss. Smaga, aizelsusies zemes
Elpa. Saule kūpēja pār zemi.
No debess smagas lāses kūstot krita
Un zāļu stiebras karsti izvijās.

Es pagurumā atlaidos zem bērza.
Malks ūdens siltena. Un cigarete.
Un laiska doma — ko gan sevī slēpj
Šī kapukalna drūmais mūžu mēmums?

Bet stepe gulēja. Un sārtas spulgotnes
Pa vējam šūpojās uz smalkām zāļu stīgām.
Viss snauda. Tikai skudras rosījās
Un pussprāgušu vaguliņu vilka
Zem iztrusuša ruda čakārņa.

Un piepeši kaut kur no pašām dzīlēm
Smags duniens. Skarbi sazvērojās zeme,
Un saule, pāva asti papletuši,
Aiz horizonta mīksti novēlās.
No bailēm skudras pašķīda,
Bet vaguliņš — uz kājām, sveiks un vesels -

Man pamirkšķinot, pārvērtās par kraukli
Un melnos spārnos pārlaidās pār ceļu.

Tad atkal duniens zemes dziļumos.
Es ieklausījos — divskanīga balss,
Kur savērpušies dobjums dziļš un sēciens,
Kas vijās kopā, atkal sadalījās,
Līdz spēji aprāvās, un parādījās kāds,
Virš sevis celdams irdo zemes kārtu.

No sākuma vien tikai asniņš ziļš,
Tad, lūk, jau stiebrā pulsējoša stīga
Līkst. Stiebrā iekārts auglis dzīvs,
Sīks, pūkains kamols — ķepas tirina,
Liec stiebru lejā, čāpstinādams aprij
Un pazūd — pašu aprijusi nakts.

Es paskatījos tālāk — stepes klajš
Visapkārt mudžēja un kūņojās, un sēca,
Visapkārt gārdzieni un kaucieni, un kurksti,
Ka likās — šajā vietā zemes ļaunums,
Tās murgi, tumsa, nešķīsteņi, mūdži
Un visas žurkas asiņainiem purniem
Te jaukušies un pārojušies kādreiz
Un tagad viņu fantastiskā vaisla
No visas zemes atkal kopā lien.

Viss miglā tīts, viss miglas apslāpēts.
Tā murgu pīšļi. Atdzīvojas ēnas.
Bet redzēju — kaut kas vēl gaidīts tiek.
Šīs rīkles atņirgtās uz zirneklīgām kājām,
Šie cūku šņukuri uz putnu spārniem

Ir saspringuši gaidās. Kaut kas būs.
Un visi skatās turp, kur zemes malu
Velk apvārsnis. Kur tramīgi snauž jūra
Un dzirdams, kā pa miegam grozās tā
Un murmina, un nevar pamosties.

Tad izpeldēja delfīni no jūras
Un sāka viņnos kūleņot un nīrt,
Līdz rotādami lokā izliecās
Un loka vidū sāka starot putas.
No putām parādījās delfīns sārts,
Un gulēja uz muguras tam saule.

Ne viņņa nepiesegta nemākule jauna,
No nebūtības rauta, miedza acis
Un nezināja, ko nu darīt — smaidīt,
Uz krastu peldēt? Griezties atpakaļ
Un ierakties ar galvu jūras dūņās?
Jo kas šī ir par pasauli?

Un tomēr

Tā, starus iepletusi, sāka celties gaisā
Arvienu augstāk, augstāk... Paskubinot svilpa
Tai delfīni, no viņņiem lēca pakaļ,
Pa kārtai uzplīkēja maigi — lido, lido! —,
Ar spurām sauli drošinot kā bērnu.

Tāds bija sākums... Zeme sazvērojās,
Uz sāna sagāzās no tumsas uzbrukuma,
Kas rēja, gārdza, dunēja un kauca.
Šķērms mudžeklis. Tas izgāzās pret sauli
Kā gaudojoša melna komēta.

Un viss. Un tumsa. Neko neredzēju.
Vien dzirdēju, ka tumsā krakst un dzerkst
Tā, it kā zobi šķīstu, it kā žokļi žokļos
Tur iecirstos, tad nošvīkstēja spārni
Un sausi nošķīra pret kaulu kauls.
Man izklausījās — atgriezies ir krauklis,
Gar koka zaru tīra valgo knābi
Un nagus izknābā no ieķepušās miesas.

Es mēģināju celties. Nespēju.
Pār mani pasaule bij nogāzusies,
Es sabrucis zem tās. Aiz muguras
Man vilka aukstas bezgalības caurvējš,
Un melnā zeme uzplakusi cieši
Uz manām krūtīm. Atbalsta nekur —
Ne koka stumbeņa, ne ēnas un ne stara —,
Lai zemi noveltu un pieceltos.

Bet zeme pēkšņi sakustējās pati
Un, lēni apgriezdamās, vilka mani
Pa loku līdzī sev. Es piecēlos
Un ieraudzīju debesis pār galvu
Un bērzu lapas. Plašo stepes klaju
Un dienasvidus satveicēto gaisu,
Kas zili zvēroja kā aizdedzināts spirts.

Bet stepe gulēja. Un sārtas spulgotnes
Pa vējam šūpojās uz smalkām zāļu stīgām.
Viss snauda. Tikai skudras rosījās
Un pussprāgušu vaguliņu vilka
Zem iztrusuša, ruda čakārņa.

Naktīs nevaru gulēt,
Bet zvaigznes ir vieglas
Kā stepes pieneņu dvēseles.

Nevaru gulēt.
Un zvaigznes, man liekas,
Ir gaišzili vēži,
Kas izlien no cilvēku sapņiem.

Bet ja ne? Ja zvaigznes ir pasaules,
Tādas kā šī,
Ja tur tomēr kāds ir
Un pa naktīm
Viņš nevar gulēt?

Varbūt ķirzakai nenāk miegs?

Varbūt rūķītis bārdains ar stabuli savu
Uz kailas planētas aizmirsts?

Sēž pie alas

Un skatās

Uz zvaigznēm —

Vai gaišzili vēži

No dziļumiem rāpjas?

Vai stepes pieneņu dvēseles?

Bet ja ne? Ja zvaigznes ir pasaules

Tādas kā šī

Un uz katras kāds ir?

Tā viņš domā

Un pūš savā stabulē vienkāršu dziesmiņu,

Pūš tāpat vien,
Ja zvaigznes ir pasaules,
Ja uz tām kāds ir
Un pa naktīm viņš nevar gulēt.

LIDIJA ŽDANOVA

Guļ zeme pieklusuši, lēna
Zem līča pļavu vēsām miglām,
Un niedru miegainajā ēnā
Spīd zaļu dūņu plēnes miklās.
Vien upe melnām zvīņām plaiksnās
Un čūskas lokiem krūmos slīd,
Un kaut kam upurēta zvaigzne
No augstumiem uz zemi krīt.

Kūp asins sliede pusnakts pusē.
Bet zeme liela. Zeme klusē.
Tas viss ir redzēts. Viss ir pierasts.
Kas zemei kādas zvaigznes gals?
Un viņas aizmūžīgā mierā
Bez atbalss nosmok zvaigznes balss,
Tas nāves drausmu spalgalis klieziens.
Jo ir jau dzirdēts. Ir jau pierasts.

Par suņiem, kaķiem un draugiem

Es sērojos pēc visiem, visiem suņiem,
Cik vien uz zemes viņu, — līksmiem foksterjeriem
Un skumjiem dogiem, šmaugiem kollijiem,
Un sētas suņu siltās pieķērības,
Bet man nav suņa bijis it nekad
Un kaķa arī — kur nu Angoras, pat sušķa,
Kas lodā pagrabos, ak vai, nav bijis.
Lai, stundas divpadsmit no vietas žļaudzījies,
Pret mani atšieptos visnicīgākā žāvā
Un lavītos pie bļodas zivis klest
Un pienu lakt ar skabargainu mēli,
Un purnu blēdīgo ar ķepu ilgi mazgāt,
Man viesus pieaicinot... Nāciet, viesi!
Mēs uzrīkosim neredzētas dzīres.
Būs galdā cukurs, tēja mutuļos,
Pa glāzei lēta vīna katram sanāks,
Un vērsies valodas kā krelles pavedienā,
Lai vārdu pērles neizbirst, un snaužot
Ar vienu ausi runcis ieklausīsies
Un klusi murrās savā nodabā...
Bet runča nav. Un suņa arī nav,
Un visi draugi kaut kur pazuduši.
Es varu galvot — viņi mājās sēž
Un raksta dzejoļus par suņiem un par kaķiem
Un draugiem, kas tik ilgi nenāk ciemos.

V. Andrejevam

1

Kā mūzika nāc manī — nāc
Ar pusnakts bākas plaiksnām spalgām,
Ar vēlu vilni manī šļāc
Un ūdenszāļu pūsmām valgām.
Vēl lapu ugunsroku smārds
Pa vējam nelodā. Vēl zaros
Viss lapu zelts, bet plūdināts
Kā akvarelī. Upi arot,
Rēc skūteri — jau drīz tāpat
Gals sezonai. Tāds putnu tracis
Uz satikšanos citugad,
Ka ģeorgīnēm raibas acis.
Un ik jo dienas lietus sīks
Kā laika ziņas nograbina,
Dārzs drēgni sakucis un līks
Zem lāšu drebelīgā svina.
Ik ābols — planēta, kas krīt
Ar otru sadurties mazlietiņ
Par sevi lielāku. Un vīd
Kā naži naktīs zvaigžņu lieti.
Viens nemirklis, un zvaigzne būs
Pagalam. Taču nemanīsim
Mēs viņas kritienu, jo drīzi
Šis rudens iepurinās mūs.
Mēs laukā neraksimies — lai
Mums lapkritis pār galvām saput
Un rudens pieliek bērza lapu
Par punktu rindai aizsāktai.

4

Klusums tāds kā tukšā katedrālē.
Reizē klāt un tomēr vēl aiz tālēm
Lapkritis. Mežs pārcilā pa vienai
Savas dzeltenās un raibās vakardienas.
Osī nobālēdams, tvīkdams apses sārtumā,
Atceras un kaut ko dziļi pārdomā,
Apsver savu vasaru bez saudzības.
Saprotu.
Un neuzdrīkstos traucēt.
Tikai dievbijībā mēmā pielikt plaukstu
Bērza svētās, baltās sveces augstumam,
Kas tik dzidri atdevībā savā
Dilst un dilst, to debess gaismu dāvājot.
Roka nolaižas. Nav manā varā
Zelts pret zeltu atmaksāt šo parādu.

Cik tumšs tā vaiga senatnē]ais zelts
Uz cipreses, uz koka plaknes lēznās.
Un mana dzīvība kā mata galā smeldz
Pēc mūžības. Pie sūbējošās gleznas
Es lieku pirkstus — dzīvais pieskāriens
Lai kliepē rēgus. Kas man pateiks, kāpēc
Šīs liktens jausmas drūmās? Kam neviens
Tās naktis nenovērš, kad asarās un sāpēs
Ar lūpām sakostām es mēmi ieklausos
Ik tumsas trīsa, ēnu melnos plīvos
Un domās skaitu kļūmos mirkļus tos,
Kad kā pret sienu mīlēts, darīts, dzīvots.
Bet uzticība, pienākums un gods
Kā parādi, ar dvēseli un miesu
Kas bezgalīgās naktīs jāatdod,
Jo dienas īsas...

Ieskatos — patiesi
Man sirmums deniņos? Vai tikai gaisma krīt,
Stars, salūzis pret zelta vaigu senu,
Kas nedzēšami kokā ierakstīts —
Kā tevī es.

Par sava mūža cenu.

Kā ziemas vidus pats, kad sniegi krīt un krīt,
Tas aprīlis pār zemi balti klājās,
No gurdiem spārniem sniegu nokratīt
Vairs strazdu agrie pulki nejaudāja.

Gaiss cilājās no putnu nopūtām,
Un šķetināja Setuņa gar krastu,
Un brida sieviete pa sniega sanesām,
Lai pabarotu nosalušos strazdus.

Un zvaigžņu gaismā likās — pakaļ brien
Pa vientuļajām pēdām sena moka.
Skumjš bija skropstu smagais noplīviens,
Un putni ēda sievietei no rokas.

ALI HAŠAGUĻGOVS

Kāpj sniega kodeļas pa dārza taku slīpu,
Ap laternām vējš čukstus vītero.
Es lūdzu — nevajag par mīlestību,
Un vispār, lūdzu, nerunā neko.

Tie vārdi sensenie no mīlas ābeceš
Ar visiem "alkt un ilgoties, un cerēt"
Man zināmi. Un ja ko gribu es,
Tad brīva būt. Nevienam nepiederēt.

Ja kāroju, tad tikai vientulību,
To brīves goda balvu augstāko.
Kāpj sniega kodeļas pa dārza taku slīpu.
Ap laternām vējš čukstus vītero.

Kā jūs zināt,
Ka viņš no kalniem?
Jūs runājāt ar viņu?

Nē, nerunāju.
Viņš piecēlās,
Kad es gāju garām.

KALNIETIS

Rudens...
Kailāks par kailu —
Kā vējš,
Un čokurā sarauts,
Pastiepis rēpainu zaru,
Stāv riekstukoks
Lietū.

UBAGS

Tu esi dzirdējis,
Kā nobrūk kalns?
Nē, neesmu.

Tu esi dzirdējis,
Kā gaudo vilks?
Nē, neesmu.

Tu esi dzirdējis,
Kā duncis kliez?
Nē, neesmu.

Tu neesi dzirdējis,
Nezini, kas ir

VAINAHU VALODA

O, jūs esat bijis karā?!
Es skatos — caur sirdi
Jums gājusi svina lode!...

Nē, karā es neesmu bijis.
Tikai pirms dažiem gadiem
Man gadījās redzēt,
Kā cilvēks nošāva stirnu.

RĒTA

Kalns.
Debesīs ieaug
Tā galotnē baltā.
Augstāks par visu
Zem saules šai saulē.

GODS

Nē, nav viņai treju stīgu
Un nav viņai četru,
Bet tūkstotis stīgu.

Neņemiet lociņus rokā.
Neraustiet stīgas ar pirkstiem,
Jo pietiek jau vēja,
Kas, krizdams no kalna,
To neviļus aizskar.

Jo pietiek, ka buivols
Ar netīru nagu
Pieminis ziedu.

Sauc! — nošalc atbalss,
Un svaidoties savās krūtīs
Ievaidas viņa,
Un kā zobeni kaujā
Sitas un sacērtas stīgas.

SIRDS

Komentāri

ACTEKU UN UIČOLU TAUTASDZIESMAS

Kopa ar nosaukumu "No Ziemeļamerikas indiāņu dzejas"
publ.: Literatūra un Māksla, 1976, 7. febr. ar šādu V. Belševicas
ievadu:

"Vispirms acteku un uičolu tautas dzeja apžilbina ar savu krāšņo tēlainību. Apžilbina tik ļoti, ka pretēji pašas principiem top atdzejojums no atdzejojuma, bet mierinu sevi ar to, ka brīvā pantā zudumi un atkāpes ir samērā niecīgas un pārāk tāla aiziešana no oriģināla nedraud. Pēc tam — apmulsina. Ne jau brīvā panta dēļ — arī krievu biļinu teicēji un ukraiņu liņiki pantmēra iztrūkumus pieskandināja ar koklēm un lirām, kā indiāņi piekrāta ar savu īpatno tamburīnu — ķirbi. (Ziemeļamerikas indiāņu folkloras krājums, no kura šie dzejojumi ņemti, tā arī saucas — "Kratot ķirbi".) Apmulsina tāpēc, ka ikviena tautas dzeja sakņojas dzīves realitātē. Šī dzeja it kā maldās vīziju pasaulē. Daļēji — protams, jo dievu kārtā paceltā kaktusa peijota ekstrakts rada krāsainas vīzijas, un ar peijotu apreibinājās gan dziesmu teicēji, gan klausītāji, taču "ziedu karš" pats par sevi bija acteku impērijas dzīves realitāte. Kad pietrūka karagūstekņu dievu ziedokļiem, bet nebija iespējas vai ieganta karot ar stipru kaimiņvalsti, "ziedu karu" pieteica kādai no vasaļciltīm. Tas nozīmēja, ka impērijas kareivji būs bruņoti ar īstiem, vasaļu karavīri — ar rotaļu ieročiem, lai viņu gūstā ņemšana būtu viegla un ātra. "Ziedu kara" iznākums bija skaidrs jau iepriekš.

Zinot, kas ir ziedu karš un kas ir peijots, acteku un uičolu dzeja vairs nelielas nereālāka par jebkuras citas tautas dzeju. Varbūt vienīgi — spilgtāka."

Atdzejots no grāmatas *Shaking the Pumpkin. Traditional Poetry of the Indian North Americas. Edited by Jerome Rothenberg. — New York, Doubleday, 1972. — pp. 362—363, 366—374.* Tajā apkopotī indiāņu tautas dzejas tulkojumi, ko ar parindeņu palīdzību modernizētā dzejas formā radījuši vairāki ievērojami amerikāņu dzejnieki. Šeit ievietotie dzejoļi tulkoti no "Ķirbja kratīšanas" sastādītāja, dzejnieka Džeroma Rotenberga angļiskajām versijām.

Čalko — izsīcis ezers Meksikas vidienē;

čīnickans — putnu suga;

Tlapalla — gudrības zeme, melnā un sarkanā zeme;

Ickoatls — acteku valdnieks 1428.—1440. g.;

Aksajakatls — acteku valdnieks 1469.—1481. g.;

Tezozomoktls — divu acteku valdnieku vārds 14. gs. beigās un 15. gs. beigās;

uicoli — actekiem radniecīga indiāņu cilts, dzīvo Meksikā, Halisko un Najaritas apgabalos;

Virikota (arī *Virikuta*) — "ziedu lauks" — svētvieta tuksnesī, kur aug burvju kaktusi. Uičoli ik gadus dodas turp simtiem jūdžu garā svētceļojumā.

DANTE ALIGJĒRI

Soneti no "Vita nuova". Publ.: Dante. Vita nuova. Atdz. V. Belševica un J. Liepiņš. — R.: Liesma, 1965.

Dantes Aligjēri (*Dante Alighieri*, 1265—1321) agrīnajā darbā "Vita nuova" ("Jaunā dzīve") (1283—1292) — stāstā par viņa mīlu pret Beatriči — ietilpst divdesmit pieci soneti, viena balāde un četras kanconas, kuras saista prozas teksts. Latviešu 1965. g. pirmizdevumā iekļauti tikai soneti, turklāt nenorādot, kurus atdzejojusi V. Belševica, kurus Jānis Liepiņš. Atdzejots no parindeņiem. (Pilns "Jaunās dzīves" teksts Valda Bisenieka tulkojumā atrodams: *Agrā renesanse* — R.: Zvaigzne, 1981, 119.—164. lpp.)

Ievas un Agņa Baložu recenzijā "Tulkojums ar ateistiskiem apsvērumiem" (Jaunā Gaita, 70 (1968. g.)) pārņemts, ka "Vita nuova" latviski nav publicēta pilnībā, bet tikai soneti, un ka tādējādi — ar atlasīti un vietumis arī teksta interpretāciju — novārtā atstāta Dantes reliģiskā filozofija. Recenzijā minēts, ka tulkojumi esot veikti pēc L. Akurateres parindeņiem.

Savukārt plašajā intervijā Osvaldam Kravalim ("Organiskums". Publ.: Karogs, 1982, 4; V. Belševica. Raksti. 4. sēj. — R.: Jumava, 2002) pati "vaininiece" par Danti un (tālāk) par tulkošanas darbu izsakās šādi:

"Beatriče mani galīgi neaizkustina, jo viņas taču nemaz nav. Baznīcā redzēts skuķis, kurš ņēma un nomira. Ir Dante, kurš viņu izmantoja par ieganstu, lai redzētu savus pretiniekus ellē. Ir vesela strīpa gleznotāju, mākslinieku, kas izmantojuši tālāk jau Dantes Beatriči par ieganstu šim un tam, un visam kam. Un es, kas izmantoju to pašu nabaga skuķi, lai pavēstītu pasaulei, kādu postu sirdij var nodarīt optisks efekts. [Runa ir par dzejoli "Roseti "Beatriče un Dante paradīzē"" no cikla "Paraksti gleznām" krājumā "Jūra deg" (1966) — J. E.] Mana Beatriče bija vīriešu kārtas un zaļgani pelēkām, it kā duļķainām acīm, kas reiz attiecīgajā apgaismojumā izskatījās tik dziļmīgi un fantastiski zilas, ka — ahl Es gan viņu nezelēju visu mūžu kā Dante, kuram bija milzums mīļāko, sieva un bars bērnu, taču viņam nu reiz labpatikās uzdoties par neremdināmu Beatričes mīlētāju. (..)

Atdzejot "Vita nuova" uzņēmos vienīgi tāpēc, ka uz vienas rokas pirkstiem saskaitāmi tie, kas spēj atdzejot sonetus. Un, ja reiz biju uzņēmusies, tad, kā jau sievietē, nostrādāju kārtīgi un atbildīgi, visu savu iespēju robežās. Dante man vispār derdzas. Cilvēks, kurš par mūža darbu pataisījis savu pretinieku iebāšanu ellē, neizraisa manī nekādas simpātijas, lai cik žilbinošās un melodiskās tercīnās tas būtu darīts un lai cik bagātiem domu graudiem piebārstīts. Tā nu man ir ar to "Dievišķo komēdiju"

Tulkošana ir donora darbs un nopumpē asiņu vairāk, nekā organisms var nekaitīgi zaudēt. Nebūtu ģimenes, sēdētu pie maizes un ūdens un netulkotu nevienu rindu, vis to ģeniālāko arī ne.

Otrā aspektā — tulkošana ir ķirurga darbs. Tulkojamais autors guļ uz galda un top izķidots. Tulkotājs par autoru uzzina visu — ne tikai par viņa garīgo, bet arī fizisko esību. Par Hemingveju, ne tikai kā rakstnieku, bet arī kā cilvēku, es zinu ļoti daudz. Esmu pārdzīvojusi ar viņu visas iespējamās jūtas.

Kas bija tuvi? Viena elpa, viens pulss — ar Marinu Cvetajevu. Šķēspāra soneti..."

VILJAMS ŠEKSPĪRS

Soneti. Publ.: V. Šekspīrs. Kopoti raksti. 6. sēj. — R.: Liesma, 1965.

V. Belševica pavisam atdzejojusi divpadsmit sonetus, tie visi pārpublicēti šeit. Viljams Šekspīrs (*William Shakespeare, 1564—1616*) savus sonetus (kopskaits: 154) sarakstījis ap 1595.—1599. gadu. Sonetus kopumā var uzlūkot kā mīlas liriku. 1.—126. soneta adresāts ir vīrietis, 127.—154. — sievietei. Tā kā Padomju Savienībā vīrieša kaislība pret vīrieti bija gandrīz tabu tēma, tālaika atdzejuma šis aspekts tika notušēts. Šajā izdevumā, lai negrēkotu pret oriģināla saturu, 35., 36. un 40. soneta atdzejojums ir drusku rediģēts. 40. (arī 41. un 42.) soneta "sižeta" pamatā ir liriskā "es" bēdas: mīļotais jauneklis atņēmis viņam mīļāko (sieviešu kārtas).

Raganu ainas no traģēdijas "Makbets". Publ.: V. Šekspīrs. Makbets. — R.: Liesma, 1981.

Traģēdija "Makbets" (ap 1605—1606) atdzejota pēc Liepājas teātra pasūtījuma, to iestudēja režisors Modris Tenisons 1977. gadā. V. Belševica atdzejojusi arī traģikomēdiju "Dots pret dotu" (V. Šekspīrs. Kopoti raksti. 4. sēj. — R.: Liesma, 1964).

VILJAMS BLEIKS

Gara ceļotājs. Pilnais teksts: pirmpublicējums. Fragmenti publ.: Dž. Kerijs. Bez vidutāja. — R.: Liesma, 1976.

Angļu rakstnieka Džoisa Kerija romāna tekstā ievīti daudzi Viljama Bleika (*William Blake, 1757—1827*) dzejas fragmenti, kurus atdzejoja V. Belševica (pašu romānu tulkoja Helma Lapiņa). Sastatot šos fragmentus ar V. Bleika kopotu dzeju angļu izdevumu, secināts, ka tolaik pārtulkota lielākā daļa dzejoļa "Gara ceļojums", trūkstošās četrindes (2., 10., 16., 19., 22., 25.) atdzejojis un teksta kopīgo redakciju veicis Jānis Elsbergs. Tas darīts tāpēc, ka dzejnieks, mākslinieks un mistiķis V. Bleiks ir atstājis milzīgu iespaidu uz Rietumu dzejas tradīciju, bet latviešu lasītājiem pazīstams vēl pārlieku maz. Ir tikai viena viņa dzejas grāmatiņa (*Zem mirtes koka*. Atdz. Olga Lisovska. Priekšv. Tamāra Zālīte. — R.: Liesma, 1981), un tās lielāko daļu veido Bleika agrīnā lirika, kamēr viņa monumentālie līroepiskie darbi joprojām paliek netulkoti.

"Gara ceļotājs" (*The Mental Traveller*) sarakstīts ap 1803. gadu.

ALEKSANDRS PUŠKINS

Manam Aristarham; Štances Tolstojam. Publ.: A. Puškina. Kopoti raksti. 1. sēj. — R.: Liesma, 1967. Madonna. Publ.: t.p. 2. sēj. — 1968.

Aleksandra Puškina (*Александр Пушкин, 1799—1837*) Kopotu rakstu latviešu izdevumā lasāmi vēl vairāki V. Belševicas atdzejojumi: astoņi dzejoļi (1. un 2. sēj.) un poēma "Bahčisarajas strūklaka" (3. sēj.; atkārtoti publ.: A. Puškina. Austrumu motīvi. — R.: Valters un Rapa, 1999). Par šeit ievietotajiem dzejoļiem (no Kopotu rakstu komentāriem):

"Manam Aristarham" — sarakstīts 1815. g., Puškina dzīves laikā nav publicēts. Par savu Aristarhu autors dēvē prof. Nikolaju Košanski, liceja literatūras skolotāju, kurš nesaudzīgi kritizējis savu audzēkņu literāros sacerējumus. Aristarhs (217.—145. p. Kr.) — Aleksandrijas filologs.

"Štances Tolstojam" — sarakstīts 1819. g., publ. Puškina dzejoļu krājumā 1826. g. Adresēts Jakovam Tolstojam (1791—1867), vienam no vadošajiem biedrības "Zaļā lampa" dalībniekiem. Tā ir atbilde uz Tolstoja vēstuli dzejā, ko tas nolasījis "Zaļās lampas" sanāksmē.

"Madonna" — sarakstīts 1830. g. Publ. almanahā *Sirotkā* 1831. g.

ARTURS REMBO

Piedzēries kuģis; Slāpju komēdija. Publ.: Es tevi turpinu. Franču mūsdienu dzejas izlase. — R.: Liesma, 1970.

Atdeejots no Maijas Silmales parindeņiem un, kā pastāstīja dzejniece, — klausoties Artura Rembo (*Arthur Rimbaud, 1854—1891*) dzejoļu ierakstus I. Montāna lasījumā: lai uztvertu ritmu un intonācijas. (Te gan jāpiebilst — tāpat kā par Dantes un zviedru dzejas atdzejojumiem —, ka atdeejots ir *ne tikai* no parindeņa; zinot tulkojamā darba valodai radniecīgas valodas, ir iespējams orientēties oriģināla tekstā, gūt priekšstatu par tā frāzē juma struktūru, arī visai tieši atpazīt laikmeta un poētiskās tradīcijas kodus, bet eksperta gatavots parindenis vajadzīgs teksta detaļu izpratnei. — J. E.)

"Piedzēries kuģis" (*Le Bateau ivre*) — sarakstīts 1871. g., publ. žurn. *Lutēce* 1883. g.

"Slāpju komēdija" (*Comedie de la soif*) — sarakstīta 1872. g., publ. žurn. *La Vogue* 1886. g.

MARINA CVETAJEVA

Psihe; Pienaglota...; Ofēlija — karalieni aizstāvat; Vēsts; Satikšanās; Mīlestība; "Dzīslas pušu. Neapstādināmi..." Publ.: Krievu padomju dzeja. 1. sēj. — R.: Liesma, 1976; M. Cvetajeva. Lirika. — R.: Liesma, 1982.

"Psihe" — sarakstīts 1920. g. Publ. laikr. *Dņi*, 1924.

"Pienaglota" — sarakstīts 1920. g. Pirmpublicēts pēc nāves — "Darbu izlasē" (1965).

"Ofēlija — karalieni aizstāvat"; "Vēsts" (2. daļa no cikla "Fēdra") — sarakstīti 1923. g. Publ. almanahā *Zapiski nabludatjeļa*, Prāgā, 1924; dz. krāj. "Pēc Krievijas", Parīzē, 1928. Ar šo grieķu mitoloģijas sižetu par valdnieka Tēsēja meitu Fēdru, kas iemīlējusies savā padēlā Hipolītā, Marina Cvetajeva (*Mapyha Цвемаева*, 1892—1941) sarakstījusi arī traģēdiju "Fēdra" (1927).

"Saticšanās" — sarakstīts 1923. g. Publ. dzejoļu krājumā "Pēc Krievijas".

"Mīlestība" — sarakstīts 1924. g. Publ. dzejoļu krājumā "Pēc Krievijas".

"Dzīslas pušu. Neapstādināmi..." — sarakstīts 1934. g. Pirmpublicēts pēc nāves — "Izlasē" (1961).

VLADIMIRS MAJAKOVSKIS

Skaistules. Publ.: V. Majakovskis. Dzeja. — R.: Liesma, 1967.

Atdzejots O. Vācieša sastādītajai Vladimira Majakovska (*Владимир Маяковский*, 1893—1930) izlasei.

"Skaistules" — publ.: *Zenskij žurnal*, 1929, 7; krāj. "Turp un atpakaļ" (1930).

T. S. ELIOTS

Nīlzirgs; Pelnu diena. Publ.: Literatūra un Māksla, 1979, 15. jūn.; Visiem, visiem jums Amerikas vārdā. Amerikāņu dzeja. — R.: Liesma, 1980.

Abi šeit ievietotie Tomasa Stērna Eliota (*Thomas Stearns Eliot*, 1888—1965) dzejoļi ir "par reliģiju", bet attieksmē tie ir krasi atšķirīgi — jo starp abu sarakstīšanu ir 1927. gads, kad Eliots ar sirdi un dvēseli iestājās anglikāņu baznīcas draudzē.

"Nīlzirgs" (*The Hippopotamus*) — sarakstīts ap 1917. g. Publ. krājumā *Poems* (1920). Pirmais epigrāfs ir no Sv. Antiohijas Ignātija (miris ap 110. g.) vēstules Mazāzijas pilsētas Trallēsas

draudzei: "Tāpat arī lai visi godā diakonus kā Jēzus Kristus rīkojumu, savukārt bīskapu kā [pašu] Jēzu Kristu, kas ir Tēva Dēls, bet presbiterus — kā Dieva sapulci un Apustuļu savienību. Bez viņiem nav Baznīcas. [Tālab] aicinu jūs tā darīt." (E. Narkēviča tulkojums no Eliota sniegtās latīņu versijas.) Otrs epigrāfs ir no Sv. Pāvila vēstules kolosiešiem, 4:16.

"Pelnu diena" (*Ash-Wednesday*) — sarakstīts 1927.—1930. gadā. Publ. 1930. g. Atdzejojums šeit precizēts.

Sovegna vos — jel pieminiet (provansiešu vai., no Dantes "Dievišķās komēdijas": Šķīstītava, XXVI: 146—147).

VOLLESS STĪVENS

Melnais strazds no trīspadsmit pusēm. Publ.: Visiem, visiem jums Amerikas vārdā. Amerikāņu dzeja. — R.: Liesma, 1980.

Volless Stīvenss (*Wallace Stevens*, 1879—1955) līdztekus T. S. Eliotam, E. Paundam un V. K. Viljamsam tiek uzskatīts par vienu no visizcilākajiem amerikāņu dzejas modernisma pārstāvjiem.

"Melnais strazds no trīspadsmit pusēm" (*Thirteen Ways of Looking at a Blackbird*) — sarakstīts 1917. g. Publ. žurnālā *Others* (1917) un Stīvensa pirmajā dzejoļu krājumā "Harmonijs" (*Harmonium*, 1923).

Hadema — pilsētiņa Konektikutas štatā.

ELIZABETE BIŠOPA

Mazs uzdevums; Zivs; Dziesma lielajiem lietiem; Skvotera bērni. Publ.: Padomju Latvijas Sieviete, 1979, 7; Visiem, visiem jums Amerikas vārdā. Amerikāņu dzeja. — R.: Liesma, 1980.

Elizabete Bišopa (*Elizabeth Bishop*, 1911—1979), amerikāņu dzejniece, daudzu cienīta un atzīta jau kopš 1955. g. saņemtās Pulicera prēmijas, tomēr 1950.—70. gadu skaļajā un sociāli aktīvajā kultūras gaisotnē viņas smalkā poētika palika citu autoru ēnā, taču desmitgadēs pēc viņas nāves, nemitīgi palielinoties un padziļinoties femīnā diskursa lomai literārajā procesā, Bišopa arvien biežāk tiek dēvēta par 20. gadsimta izcilāko amerikāņu dzejniece, un viņas lasītāju un pētnieku loks palielinās.

"Mazs uzdevums" (*Little Exercise*) — publ. Bišopas pirmajā dzejoļu krājumā "Ziemeļi & Dienvidi" (*North & South*, 1946).

"Zivs" (*The Fish*) — publ. turpat.

"Dziesma lielajiem lietiem" (*Song for the Rainy Season*) — publ. Bišopas trešajā dzejoļu krājumā "Ceļošanas jautājumi"

(*Questions of Travel*, 1965), kas veltīts dzejnieces dzīvesbiedrei Lotai de Mačedo Soaresai, nodaļā "Brazīlija".

"Skvotera bērni" (*Squatter's Children*) — publ. turpat.

GUNĀRS ĒKELEFS

Puķes guļ dziļu miegu; Viļņu zvani; Nosapņotā īstenība; Arsinoja. Publ.: Dzejas diena 1969. — R.: Liesma, 1969.

Gunārs Ēkelefs (*Gunnar Ekeldf*, 1907—1968), zviedru dzejnieks, tiek uzskatīts par ietekmīgāko zviedru modernās dzejas tradīcijas veidotāju.

"Puķes guļ dziļu miegu" (*Blommorna sover i fonstrei*) — publ. Ēkelefa pirmajā dzejoļu krājumā "Vēlu uz zemes" (*Sent pa jorden*) (1932).

"Viļņu zvani" (*Boljeslag*) — publ. turpat.

"Nosapņotā īstenība" (*En verklighet (dromd)*) — publ. krājumā "Rudenī" (*Om hosten*, 1951);

"Arsinoja" (*Arsinoe*) — publ. krājumā "Nieki" (*Strountes*, 1955).

ĒRIKS LINDEGRĒNS

Ariozo. Publ.: Dzejas diena 1969. — R.: Liesma, 1969.

Ēriks Lindegrēns (*Erik Lindegren*, 1910—1968), dzejnieks, izcila figūra zviedru literatūrā jau kopš debijas 1942. gadā.

"Ariozo" (*Arioso*) — publ. dzejoļu krājumā "Svītas" (*Sviter*, 1947).

VERONIKA TUŠNOVA

Strūklaka; "Vien paļāvīgas miesas glāsts...". Publ.: Karogs, 1961, 6.

Krievu dzejniece Veronika Tušnova (*Вероника Тушнова*, 1915—1965) dzeju rakstīt sāka agrā jaunībā, taču plašāku ievērību viņas dziļi personiskais lirisms varēja gūt un sāka gūt tikai pēc Staļina kulta, viņas mūža pēdējā desmitgadē Tolaik PSRS dominējusī skaļā, estrādiskā dzeja ir palikusi vēsturē, bet Tušnovas darbu izlases joprojām iznāk arvien jaunos izdevumos. 1960. gadā Tušnovas atdzejojumā iznāca Vizmas Belševicas dzejoļu krājums "Zemes siltums".

ABDULS MIRZAJEVS

Vējā. "Skaista, skaista kalnu diena...". Publ.: Padomju Latvijas Sieviete, 1980, 3. Turpat vēl vairāki Abdula Mirzajeva (*Абдфйн Мп3аеВ*, 1925—1994) dzejoļi un V. Belševicas priekšvārds ar nosaukumu "Māls bez glazūras":

"Dagestānas vidējās paaudzes dzejnieku biogrāfijas ārēji šķiet gandrīz vienādas. Dzimis tad un tad, mācījies tur un tur, parasti pedagoģiskā skolā (*Abduls Mirzajevs arī*), dienējis Padomju armijā, strādājis par skolotāju, beidzis Literatūras institūtu Maskavā. Taču kāda var būt vienādība neizsmelamo dažādību zemē Dagestānā, pret kuras klintīm uzplēsa maisu pasaules valodu dalītājs, un valodas izbira pa ciemiem — gandrīz katram ciemam sava valoda, savi amati un tikumi, sava neatkārtojamība*.

Abduls Mirzajevs dzīvo un strādā slavenajā podnieku ciemā Balharā, kur no māla veido, ar mālu apglezno — jo bagātas ir zemes krāsas — un glazūru neatzīst.

Abduls Mirzajevs nav keramiķis — tas Balharā sieviešu darbs —, bet viņa dzejai ir Balharas māla klusinātās krāsas, siltums, un auksto, spožo glazūru neatzīst arī viņš. Raksta Mirzajevs laku valodā, grāmatu viņam daudz, izdotas gan Mahačkalā, gan Maskavā, bet latviešu valodā top atdzejots pirmoreiz. Diemžēl no parindēm, jo laku valodu pie mums nepārvalda neviens, pat ne visuzinīgais Ul-dis Bērziņš. Sis ir tāds nedrošs mēģinājums ar pašu pirksta galiņu pieskarties neglazētam mālam, cerot, ka tā siltumu jutīs arī lasītājs."

TOMASS TRANSTREMERS

Baltijas jūra; Divas pilsētas; Klusums. Publ.: Karogs, 1995, 12 ar V. Belševicas ievadu (skat. zemāk); Tomass Transtremers. Atmiņas mani redz. — R.: Jumava, 1999.

Tomass Transtremers (*Tomas Tranströmer*, 1931) ir viens no visā mūsdienu pasaulē visvairāk lasītajiem dzejniekiem, viņa ietekme jūtama pat Ķīnas un citu tālu zemju literatūrā, tāpēc Zviedrijā iedibināta starptautiska Transtremera dzejas balva, par kuras pirmajiem laureātiem 1998. gadā kļuva V. Belševica un K. Skujenieks.

Poēma "Baltijas jūra" (*Ostersjooar*) izdota 1974. gadā.

"Divas pilsētas" (*Tvā städer*) — publ. krājumā "Sēru gondola" (*Sorgegondolen*, 1996).

"Klusums" (*Tjstnad*) — publ. turpat.

Vizma Belševica par Tomasu Transtremeru:

"Kur nu vēl novazātāku stampu par tām bērna acīm, kas dzejniekam gluži obligātas! Bet ja ir? Ja ir un ir tās bērna acis"*

Liels, garš vīrs stāvēja mūsu durvīs, un viņam bija zilas bērna acis, kas jautāja, vai drīkst, vai gaidītas, vai pareizi nākušas Un galvas vidū kā jumtiņi slējās trīsstūrī sacirtušies, puiciski nenovaldāmi mati.*

Tas bija Tomass Transtremers. Vēl it bargos gados atbraucis, no obligātajiem pavadoniem izbēdzis, viņš četras dienas skatījās ar mums Rīgu, spaidījās tramvajos, netapa laists restorānos, jo kaklasaites nebija, — īsi sakot, baudīja visus padomju dzīves jaukumus un tāpēc arī labi saprata, kā dzīvojam mēs te, krastos, "kuros cilvēks ir uzraudzīts tā, ka ik viņa domai ir glābšanas lūkas. Pat saruna starp draugiem ikreiz un patiešām ir pārbaudes akmens draudzībai... Zināma atklātība, protams, jā, bet paturot acīs to ēnu, kas dreifē gar sarunas apvārsni. Tumšo plankumu. Kaut ko melnu, kas piepeldēs klāt, — un pagalam.³³

Tā sākās draudzība gandrīz trīsdesmit gadu garumā. Retas tikšanās, vēl retākas vēstules, jo bija taču zināms, kas vēstules lasa pirms adresāta. Pašiem vien saprotamas atbalsis "Baltijas jūrā"³³, dzejoļos.

Tad nāca nelaime. (Kāpēc viņam* Kāpēc tieši viņam*) Smags insults atņēma Tomasam Transtremeram spēju runāt, paralizēja roku. Tikai acis viņam nekļuva mēmas. Un dzeja.

Pirmais dzejolis pēc insulta bija "Divas pilsētas"³³, nepārprotami Stokholma un Rīga, un Rīga Tomasam joprojām okupēta. Dzejiska figūra vai bērna acu gaišredzība* Otrais dzejolis "Klusums"³³ — mazs rekviēms prāmim Estonia. Viss ap mūsu šķērēju un vieno-tāju Baltijas jūru.

Draugi komponisti nu raksta Tomasam darbus, ko spēlēt ar vienu roku, — Tomass allaž bijis arī lielisks pianists, viņam bez spēlēšanas grūti. Draugi dzejnieki tulko viņu savās valodās. Aizgūtņēm, parāda apziņā. Jo patiesi — arī latviski Tomasam Transtremeram bijušas tikai dažas publikācijas, un viņš taču ir ne vien Zviedrijas, bet visas Skandināvijas izcilākais dzejnieks no dzīvajos esošiem. Un tas nu ir parāds ne tikai zviedru, bet arī latviešu dzejai, ka mums vēl nav Tomasa Transtremera grāmatas latviešu valodā. [Grāmata iznāca četrus gadus vēlāk: 1999. g. — J. E.]

Varbūt kāds atceras 1969. gada "Dzejas dienu"³³, to zviedru dzejas kopu "Sirds un īstenība"³³, kas toreiz deva jaunus impulsus ne vienam vien latviešu dzejniekam* Ja neatceras pašu publikāciju — tie impulsi latviešu dzejā dzīvo. Laiks dot jaunus (..)".

LINA KOSTENKO

"Stāv pašās rozēs zelta šupulītis..."; Skumju pieskāriens; Steinica gambīts. Pirmais no šiem publ.: Literatūra un Māksla, 1980, 12. sept. Otrs — pirmpublicējums. Trešais — publ.: Vētrā iesāktā dziesma. Ukrainu padomju dzejas izlase. — R.: LVI, 1963.

Ukrainu dzejniece Lina Kostenko (*Jlma KoereHKO*, 1930) līdzīgi V. Belševicai tiek uzskatīta par savas tautas lielāko 20. gs. otrās puses dzejnieci un padomju laikā pārcietusi ilgstošu publicēšanās aizlieguma periodu (1965—1977).

MIKOLA VINHRANOVSKIS

"Es rādīšu jums dārzu. Iesim dārzā..."; "Jau pārkāpusi saule mežu galiem..."; "Mēs pienākam... Un stirpa mani pazīst..."; "Pat pakustēties baidos..."; "Atauļoja zirgi — melni zirgi, sirmi..."; "Sils savus ziedus atziedējis jau..."; "Jau toreiz, agrā vasarā, kad smaržo..."; Ivana Bohuna nakts. Visi, izņemot divus, publ.: M. Vingranovskis. Dārzi un likteņi. — R.: Liesma, 1967. Poēma "Ivana Bohuna nakts" latviski piedzīvoja savu pirmpublicējumu. Pie ukraiņu lasītājiem padomju cenzūra tai ļāva nonākt tikai vairākus gadus vēlāk.

"Sils savus ziedus atziedējis jau..." — publ.: Literatūra un Māksla, 1980, 12. sept.

"Jau toreiz, agrā vasarā, kad smaržo..." — publ.: Padomju Jaunatne, 1980, 12. sept.

Ivans Bohuns — 17. gs. ukraiņu kazaku vadoņa Bogdana Hmeļņicka tuvākais palīgs un līdzgaitnieks.

Grāmatas "Dārzi un likteņi" pavadvārdos V Belševica par Mikolu Vinhranovski (*MHKona BtHTpaHOBCbKHH*, 1936—2004) raksta: "Bērnībā cilvēks aug. Bērnība cilvēkā ieaug.

Droši vien tāpēc lielākā daļa latviešu dzejnieku līdz mūža galam ir un paliek zemnieki. Zemnieks savā dzejā ir arī ukraiņu Mikola Vinhranovskis, kaut gan viņa blakus profesija ir kino — viena no mūsu gadsimteņa modernākajām, pilsētu trauksmes un tehnikas radītajām profesijām. Protams, viņa dzejas vizuālais asums, tēlu pārmērība un hiperboliskie rakursi kārdināt kārdina meklēt jaunā kinorežisora un kinoaktiera Vinhranovska lirikā Dovženko (arī kinorežisora un rakstnieka) ietekmi, jo Dovženko bija viņa tiešais skolotājs kinematogrāfijas institūtā.

Gluži noliedzama tā nav — katras tautas mākslā izcili talantīgas personības parādīšanās paplašina mākslas nosacītās robežas, paceļ augstāk "griestus"³³, un arī citiem vairs nav iespējams palikt iepriekšējā līmenī. Ukrainā tāda personība neapšaubāmi bija Dovženko.

Un tomēr... Patiesība, ka jāpazīst dzejnieka zeme, lai pazītu dzejnieku, ir bezgala veca, nodilusi no ilgas lietošanas, bet neapstrīdama. Tas, kas redzējis Ukrainu pavasara neticamajā, satricinošajā

ziedēšanā vai rudens pārbagātājā, nesavaldīgajā auglībā, pirmo un galvenokārt redzēs Vinhranovskī ar visām saknēm savos laukos ieaugušu zemnieku, jo Ukrainas visistākā realitāte ir — pārmērība, un savā laikā to pierādīja jau Gogolis ar "Vakariem ciematā Dikaņkas tuvumā".

Ukrainas daba, kas nesēž pie aptiekāra svariem, skopi atmērīdama katram viņa daļu, bagātīgi apveltījusi talantiem Mikolu Vinhranovski. Bet, lai kā sazarotos daudzplākšņainā talanta ceļš, Greizo Ratu vezumā smaržos bērības pļavu siens, negaisa debesis vārpos bērības druvu zibeņi un pār dzejnieka mūžu norūpēti lieksies bērības ābolu augstās pieres. Jo bērība cilvēkā ieaug."

IVANS DRAČS

Balāde par spaini; "Manu nakšu dziļā dziļumā..."; Koki mani gaida; Noslēpumi; Rudens etīde. Publ.: I. Dračs. Ar tevi uz Tu. — R.: Liesma, 1968.

Kopš debijas 1961. gadā Ivans Dračs (*Иван Драч*, 1936) ir viens no redzamākajiem ukraiņu dzejniekiem. Brūkot Padomju Savienībai, bija viens no ukraiņu tautas atmodas līderiem, tagad valsts parlamenta deputāts. Latviski izdoto I. Drača izlasi sastādījusi V. Belševica, viņas priekšvārds izlasei pārpublicēts dzejnieces Rakstu 4. sējumā. (R.: Jumava, 2002).

VITĀLIJS KOROTIČS

"Man, zāle, pastāsti..."; "Sī gaisma nāk no zvaigznēm..."; Zivju laime. Publ.: V. Korotičs. Man, zāle, iemāci. — R.: Liesma, 1969.

Vitālijs Korotičs (*Виталий Коротич*, 1936). 1960. gados strādāja par ārstu un kļuva par vienu no populārākajiem Ukrainas un visas Padomju Savienības dzejniekiem. Kopā ar I. Ziedoni un G. Janaiti — ceļojuma apraksts par Tadžikiju "Perpendikulārā karote" (1972). Pārbūves gados bija ļoti ietekmīgā Maskavas žurnāla *Ogoņok* redaktors. Pašlaik — neatkarīgs autors, dzīvo Piemaskavā, ir vairāku ukraiņu un krievu preses izdevumu redaklējijas loceklis.

LEONĪDS ČEREVIČNIKS

Kurgāns; "Naktīs nevaru gulēt...". Publ.: L. Čerevičņiks. Salas. — R.: Liesma, 1977. "Guļ zeme piekususi, lēna...". Publ.: Karogs, 1978, 1.

Leonīds Čerevičņiks (*Леонид Черевичник*, 1937—2001), krievu dzejnieks un atdzejotājs. Dzimis un audzis Ukrainā, kopš

1964. g. dzīvojis Rīgā. Par atdzejas grāmatu "Uguns ceļi" (E. Veidenbaums, J. Poruks, K. Skalbe u.c.) saņēmis 1986. gada Dzejas dienu balvu.

LIDIJA ŽDANOVA

Par suņiem, kaķiem un draugiem; No cikla "Rudens rindas": 1. "Kā mūzika nāc manī — nāc..."; 4. "Klusums tāds kā tukšā katedrālē..."; "Cik tumšs tā vaiga senatnējais zelts..."; "Kā ziemas vidus pats, kad sniegi krīt un krīt..."; "Kāpj sniega kodeļa pa dārza taku slīpu...". Publ.: L. Ždanova. Amats. — R.: Liesma, 1976.

Lidija Ždanova (*Лидия Жданова*, 1938—1995), Latvijas krievu dzejniece, atdzejotāja. Pirmais krājums: "Lapas" (1962). Atdzejojusi V. Grēviņu, I. Auziņu u.c.; īpaši minami E. Adamsona atdzejojumi (kopā ar V. Andrejevu) grām. "Saules pulkstenis" (Maskava, 1976).

ALI HAŠAGUĻGOVS

"Kā jūs zināt..."; "Rudens..."; "Tu esi dzirdējis..."; "O, jūs esat bijis karā?!..."; "Kalns..."; "Nē, nav viņai treju stīgu...". Visi, izņemot dz. "Rudens...", publ.: Liesma, 1968, 4. "Rudens..." — pirmpublicējums.

Ingušu dzejnieks Ali Hašaguļgova (*Али Хашагульгов*, 1943—1999) viena gada vecumā līdz ar visu ingušu tautu tika deportēts uz Kazahiju. Dzimtenē atgriezās 1957. gadā. 1963. gadā, būdams 2. kursa students un nule ar pirmo publikāciju debitējis dzejnieks, tiek arestēts par nacionālistisku uzskatu paušanu un nonāk Mordovijas lēģeros, kur iepazīstas ar Knutu Skujenieku. Pēc atbrīvošanas (1967. g.) otro publikāciju savā mūžā Hašaguļgova piedzīvo latviski. Tikai 1985. g. viņam atļauj izdot pirmo dzejoļu krājumu. Pirmā Čečenijas kara laikā 1995. g. viņš kā bēglis pārceļas uz dzīvi Maskavā. Tagad atzīts par vienu no ingušu dzejas pīlāriem un galveno modernās dzejas tradīcijas iedibinātāju.

Vainahi — brāļu tautu ingušu un čečenu kopnosaukums.

Jānis Eisbergs

Saturs

Priekšvārds.....	5
1. nodaļa. Senāki senči	
Acteku tautasdziesmas	
Ziedu karš	
<i>Čalko dziesma</i>	13
<i>Slavas dziesma virsaišiem</i>	16
<i>Dziesma ērgļiem un jaguāriem</i>	19
<i>Ērglis un jaguārs</i>	21
Uičolu tautasdziesmas	
Peijota dievam	
<i>Pirmā peijota dziesma</i>	22
<i>Otrā peijota dziesma</i>	23
<i>Dzied tas, kuram zināms noslēpums</i>	24
Dante Aligjēri	
Soneti no grāmatas "Vita nuova"	
No 8. nodaļas	
"Jel sērojiet, jel raudiet, mīlētāji...".....	25
"Tu sājpu māte...".....	26
No 9. nodaļas	
"Pa ceļu, drūmās domās grimis...".....	27
No 13. nodaļas	
"Nav domu, kurās Amors nevaldītu...".....	28

No 20. nodaļa	
"Ir cēla sirds un mīlestība — viens..."	29
No 21. nodaļa	
"Pats Amors manas donnas acīs mājō..."	30
No 22. nodaļa	
"No kurienes jūs, skumjās sievas..."	31
"Tas esi tu, kas agrāk mūsu gaidas..."	32
No 24. nodaļa	
"Es pēkšņi pamostamies jutu mīlas garu..."	33
Viljams Šekspīrs	
Soneti	
XXVIII. "Kā darba priekā veldzēties..."	34
XXIX. "Kad, cilvēku un liktens aizvainots..."	35
XXXI. "Nu tavās krūtīs visas sirdis mīt..."	36
XXXII. "Ja pārdzīvosi dienu to..."	37
XXXIV. "Kam solīji, ka diena jauka būs..."	38
XXXV. "Nu nebēdā, kas darīts — padarīts..."	39
XXXVI. "Es atzīstu — mums vajag diviem būt..."	40
XXXVII. "Kā gaudens tēvs, kam acis priekā zib..."	41
XXXIX. "Patiešām, kā man tevi cildināt?..."	42
XL. "Nem visas manas mīlestības..."	43
CXVII. "Lai apsūdzībā aizmirsts nav nekas..."	44
CXVIII. "Kā piparus, lai gribas vairāk ēst..."	45
Raganu ainas no traģēdijas "Makbets"	46
Viljams Bleiks	
Gara ceļotājs	52
Aleksandrs Puškins	
Manam Aristarham	56
Štances Tolstojam	60
Madonna	61
Arturs Rembo	
Piedzēries kuģis	62
Slāpju komēdija	66
2. nodaļa. Vecāku paaudze	
Marina Cvetajeva	
Psīhe	73
Pienaglota	75
Ofēlija — karalieni aizstāvat	76

Vēsts	77
Satikšanās	78
Mīlestība	79
"Dzīslas pušu. Neapstādināmi..."	80
Vladimirs Majakovskis	
Skaistules	81
T. S. Eliots	
Nīlzirgs	83
Pelnu diena	85
Volless Stīvenss	
Melnais strazds no trīspadsmit pusēm	96
Elizabete Bišopa	
Mazs uzdevums	100
Zivs	101
Dziesma lielajiem lietiem	104
Skvotera bērni	106
Gunārs Ēkelefs	
Puķes guļ dziļu miegu	108
Vilnu zvani	109
Nosapņotā īstenība	110
Arsinoja	112
Ēriks Lindegrēns	
Ariozo	111^
3. nodaļa. Draugi	
Veronika Tušnova	
Strūklaka	H7
"Vien paļāvīgas miesas glāsts..."	118
Abduls Mirzajevs	
Vējā	119
"Skaista, skaista kalnu diena..."	120
Tomass Transtremers	
Baltijas jūra	121
Divas pilsētas	135
Klusums	136
Lina Kostenko	
"Stāv pašās rozēs zelta šūpulītis..."	137
Skumju pieskāriens	138
Steinica gambīts	139

Mikola Vinhranovskis

"Es rādīšu jums dārzu. Iesim dārzā..."	141
"Jau pārkāpusi saule mežu galiem..."	142
"Mēs pienākam... Un stirpa mani pazīst..."	143
"Pat pakustēties baidos..."	144
"Atauļoja zirgi — melni zirgi, sirmi..."	145
"Sils savus ziedus atziedējis jau..."	146
"Jau toreiz, agrā vasarā, kad smaržo..."	147
Ivana Bohuna nakts	148

Ivans Dračs

Balāde par spaini	154
"Manu nakšu dziļā dziļumā..."	155
Koki mani gaida	156
Noslēpumi	157
Rudens etīde	158

Vitālijs Korotičs

"Man, zāle, pastāsti..."	159
"Šī gaisma nāk no zvaigznēm..."	160
Zivju laime	161

Leonīds Cerevičņiks

Kurgāns	162
"Naktīs nevaru gulēt..."	166
"Guļ zeme pieklusuši, lēna..."	168

Lidija Zdanova

Par suņiem, kaķiem un draugiem	169
No cikla "Rudens rindas":	
1. "Kā mūzika nāc manī — nāc..."	170
4. "Klusums tāds kā tukšā katedrālē..."	171
"Cik tumšs tā vaiga senatnējais zelts..."	172
"Kā ziemas vidus pats, kad sniegi krīt un krīt..."	173
"Kāpj sniega kodeļas pa dārza taku slīpu..."	174

Ali Hašaguļgova

"Kā jūs zināt..."	175
"Rudens..."	176
"Tu esi dzirdējis..."	177
"O, jūs esat bijis karā?!..."	178
"Kalns..."	179
"Nē, nav viņai treju stīgu..."	180

Komentāri	181
-----------	-----